

**НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ
„ВАСИЛ ЛЕВСКИ“**

КАТЕДРА „ТЕОРИЯ НА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ“



АЛЕКСАНДРА КАМЕНОВА ГЕНЧЕВА-ВАСИЛЕВА

**МОДЕЛ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА
МЕЖДУКУЛТУРНА КОМПЕТЕНТНОСТ ПРИ
СТУДЕНТИ ОТ НСА „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“**

АВТОРЕФЕРАТ

**на дисертационен труд за присъждане
на образователната и научна степен „доктор“**

София, 2026

**НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ
„ВАСИЛ ЛЕВСКИ“**

КАТЕДРА „ТЕОРИЯ НА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ“

АЛЕКСАНДРА КАМЕНОВА ГЕНЧЕВА-ВАСИЛЕВА

**МОДЕЛ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА МЕЖДУКУЛТУРНА
КОМПЕТЕНТНОСТ ПРИ СТУДЕНТИ ОТ НСА
„ВАСИЛ ЛЕВСКИ“**

АВТОРЕФЕРАТ

На дисертационен труд за присъждане на
образователната и научна степен „ДОКТОР“
в Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...
Докторска програма „Физическото възпитание в образователната система“

Научен ръководител:
доц. Весела Кирилова Славова, доктор

Официални рецензенти:
Проф. Тодор Желязков Маринов, доктор
Проф. Екатерина Неделчева Софрониева, доктор

София, 2026

Дисертационният труд съдържа 171 стандартизирани страници. Онагледен е с 31 фигури, 27 таблици и 7 приложения. Библиографската справка включва 114 литературни източника (58 на кирилица и 56 на латиница). Номерацията на фигурите и таблиците в автореферата съответства на тези в дисертацията.

Дисертационният труд е обсъден и насочен за публична защита от разширен научен колегиум на катедра „Теория на физическото възпитание“ към факултет „Педагогика“ на Национална спортна академия „Васил Левски“, гр. София, състоял се на 11.03.2026 г.

Публичната защита ще се състои на 10.06.2026 г. от 14:00 ч. в зала А3 на Национална спортна академия „Васил Левски“. Материалите по защита на дисертацията са на разположение в катедра „Теория на физическото възпитание“ към НСА „Васил Левски“.

ВЪВЕДЕНИЕ

Учителят по физическо възпитание и спортният педагог в ежедневната си професионална дейност се сблъскват с необходимостта да притежават добри междуличностни, межкултурни, езикови и комуникационни умения, добра межкултурна компетентност. Тези умения и компетенции им помагат успешно да се приспособят към бързо променящите се изисквания и нагласи на съвременното общество в национален и световен аспект. В процеса на подготовката на тези специалисти е необходимо да се обърне специално внимание на формирането на умения и компетенции, които позволяват практическо приложение на усвоените знания. Особено значение има и фактът, че бъдещите учители и треньори трябва не само да развиват собствената межкултурна компетентност, но и да я предават чрез своята педагогическа и възпитателна дейност. Те се явяват посредници в процеса на изграждане на ценности, нагласи и модели на поведение, основани на толерантност, уважение и разбиране към културното различие. Тяхната межкултурна подготовка има ключова роля за формирането на млади хора, способни да функционират ефективно и етично в глобализирана и многообразна социална среда. Изграждането на обучителни програми, които интегрират социални, езикови, комуникативни и професионални умения, се явява ключов инструмент за подкрепа на академичното и личностното развитие на студентите.

Настоящият дисертационен труд е посветен на разработването, прилагането и оценяването на експериментален модел за развитие на межкултурна компетентност при студенти от НСА „Васил Левски“. Моделът е базиран на интегриран подход, съчетаващ теоретично обучение, интерактивни методи и практически дейности. Чрез неговото прилагане се цели повишаване на знанията и уменията на студентите, изграждане на увереност в межкултурното общуване, развитие на адаптивно поведение и стимулиране на участието им в международни инициативи. В този контекст дисертационният труд обосновава необходимостта от целенасочено развитие на межкултурна компетентност в подготовката на бъдещите учители и треньори.

ГЛАВА ПЪРВА. ПОСТАНОВКА НА ПРОБЛЕМА

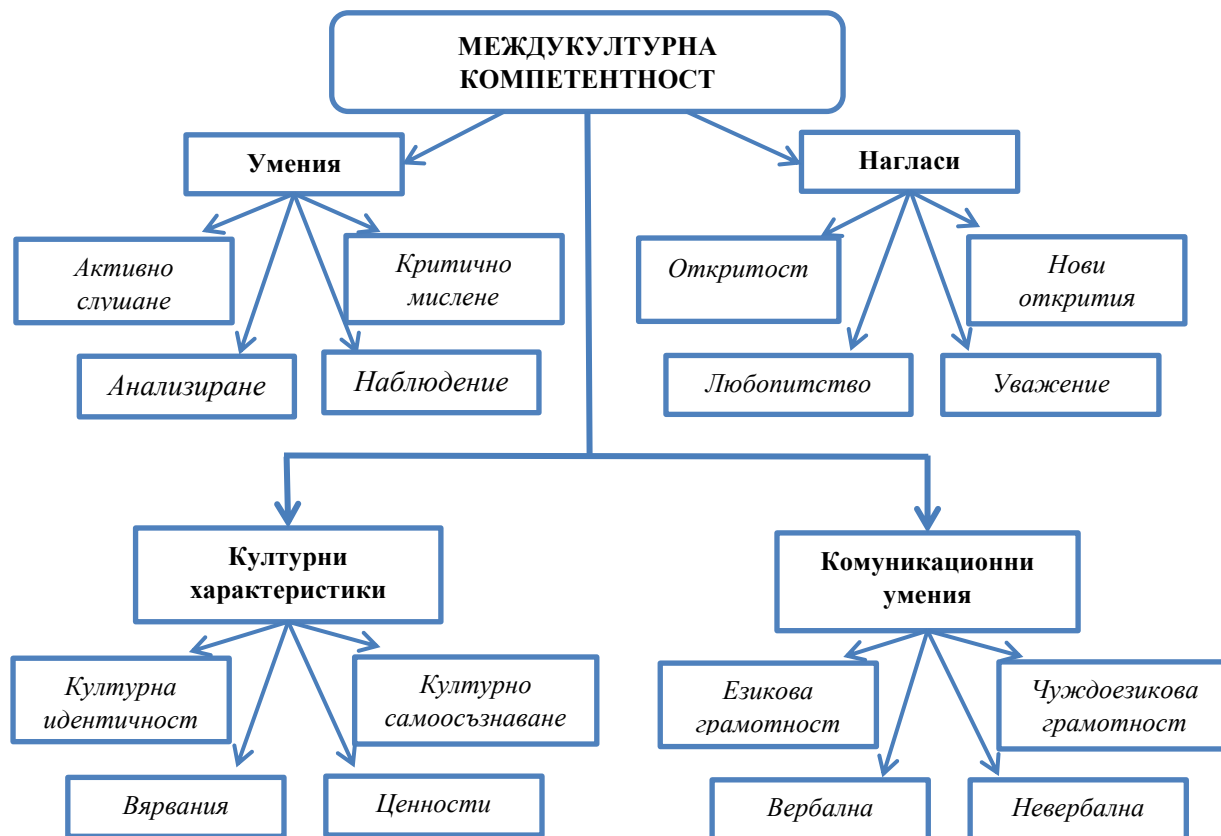
I.1. МЕЖДУКУЛТУРНА КОМПЕТЕНТНОСТ – СТРУКТУРА, ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И МОДЕЛИ

Културното многообразие на съвременния свят налага необходимостта от формиране на висока културна ориентираност и позитивни нагласи към различията между хората. Задълбочените межкултурни знания и умения се утвърждават като ключова предпоставка за успешно професионално и личностно взаимодействие в условията на нарастваща мобилност и глобализация. Межкултурното общуване съдейства за адекватното възприемане и интерпретиране на комуникативните ситуации, като върху този процес влияние оказват фактори като време, място, средства и цели на взаимодействието (Савова, 2009). В този контекст межкултурната компетентност се утвърждава като конкурентно предимство и като една от осемте ключови компетентности за учене през целия живот.

I.1.1. Межкултурна компетентност – същност и характеристики

Въпреки широкия изследователски интерес, в научната литература липсва единно определение на понятието „межкултурна компетентност“. То се разглежда като интегративен компонент на общата компетентност на личността, свързан преди всичко с комуникативните способности (Сотирова, 2011), както и като съвкупност от знания, умения, нагласи и личностни характеристики, които позволяват ефективно взаимодействие в мултикултурна среда (Deardorff, 2006; Bennet & Bennet, 2004). Въз основа на тази концептуална рамка в Monash University (Австралия) разработват концепцията, че межкултурната компетентност е способността на човек да взаимодейства с други култури, като мисли и действа по подходящ начин, както и да комуникира и работи с хора от други култури (Monash Intercultural Lab., 2021). Според тях основните структурни елементи на межкултурната компетентност са уменията за наблюдение, активно слушане с разбиране, анализиране и критично мислене; нагласите към межкултурно взаимодействие – откритост, любознателност, стремеж към нови открития, уважение към различните; културни характеристики – културна

идентичност, самоосъзнаване, ценности и вярвания; комуникационни умения – умения за водене на вербална и невербална комуникация, езикова и чуждоезикова грамотност (Фигура 1).



Фигура 1. Структура на межкултурната компетентност

Източник: <https://www.monash.edu/arts/monash-intercultural-lab/about-the-monash-intercultural-lab/what-is-intercultural-competence>

Тази концептуална структура на межкултурната компетентност е възприета и в разработването на експерименталния модел за изграждане на межкултурна компетентност на студенти от НСА „Васил Левски“. В процеса на дидактическото моделиране са внедрени всички посочени елементи, а учебният план и учебната програма са базирани на тази структура.

I.1.2. Модели за изграждане на межкултурни знания, умения и компетенции

През последните две десетилетия редица специалисти в областта на мениджмънта, социалните дейности, здравеопазването, образованието и

психологията разработват различни концепции и модели на межкултурната компетентност (Barrett, 2013). Сред утвърдените модели се откроява този на Byram, който разглежда межкултурната комуникативна компетентност като ключов компонент на чуждоезиковото обучение и подчертава ролята на учителя като медиатор в процеса на нейното формиране (Byram, 1997). Моделът на Bennett проследява развитието на межкултурната чувствителност като преход от етноцентризъм към етнорелативизъм, основавайки се на принципите на конструктивизма и когнитивната психология (Bennett, 1993). Deardorff (2006) разработва процесуален и пирамидален модел за оценка и развитие на межкултурната компетентност, който обхваща нагласи, знания, умения и вътрешни и външни резултати от межкултурното взаимодействие. Интегрираният модел на Arasaratnam, емпирично тестван в различни межкултурни контексти, позволява приложението му в разнообразни сфери на човешката дейност (Жечева, 2017). Всички разработени модели разглеждат межкултурната компетентност от различни аспекти. Те отразяват основните структурни елементи и зависимостите между тях. Тези модели могат да бъдат категоризирани като универсални, защото могат да бъдат прилагани в различни сфери. Въпреки това в процеса на дидактическо моделиране е необходимо да се анализира състоянието на факторите на външната среда, както и тяхното влияние върху формирането на межкултурна компетентност.

I.1.3. Межкултурната компетентност в европейското образователно пространство

Европейското образователно пространство се основава на стратегически политики и програми, които насърчават транснационалното сътрудничество и академичния обмен във висшето образование. Стратегическата инициатива „Европейски университети“, например, има за цел да трансформира висшето образование чрез изграждането на устойчиви интеруниверситетски алианси, които позволяват мобилност на студенти, преподаватели и изследователи, като същевременно стимулират съвместното генериране на знания и трансдисциплинарно обучение. Стратегията за университетите на ЕС очертава

четири ключови цели: утвърждаване на университетите като пазители на европейските ценности, укрепване на европейското измерение в образованието и науката, подкрепа на зеления и цифровия преход и засилване на глобалната роля на европейските университети (European Commission, 2022). Ето защо формирането на межкултурна компетентност като част от стратегическите цели на висшето образование в Европа изисква систематизиран подход и устойчиви модели, които да осигуряват целенасочена подготовка на студентите още преди тяхното участие в международни проекти и мобилности по програма Еразъм+.

I.1.4. Европейска квалификационна рамка – знания, умения и компетенции

В контекста на политиките на Европейския съюз за устойчив растеж и учене през целия живот се подчертава значението на ключовите компетентности като основен фактор за конкурентоспособността и адаптивността на гражданите в условията на динамични обществени промени. Развиването и признаването на знанията, уменията и компетентностите допринасят за личностното развитие, професионалната реализация, социалното сближаване и стимулирането на образователната и трудовата мобилност (Европейски парламент и Съвет, 2008).

С цел осигуряване на прозрачност и съпоставимост на квалификациите през 2008 г. е разработена Европейската квалификационна рамка (ЕКР), осъвременена през 2017 г., която включва осем нива, дефинирани чрез дескриптори за знания, умения и компетентности (Михова, 2015). Националната квалификационна рамка (НКР) за учене през целия живот е съобразена с ЕКР и регламентира очакваните резултати от ученето по образователно-квалификационни степени, включително чрез ECTS кредити. В България външното оценяване и контролът на качеството на висшето образование се осъществяват от Националната агенция за оценяване и акредитация, която изисква висшите училища да формулират резултатите от обучението в съответствие с НКР и ЕКР.

I.1.5. Нормативни документи и регулации

Развитието на межкултурната компетентност е подкрепено от редица международни и национални нормативни документи, насочени към гарантиране на равни права, недопускане на дискриминация и насърчаване на културното многообразие. В европейски контекст тези принципи са отразени в Бялата книга за межкултурен диалог „Равнопоставен и достоен живот заедно“ (Council of Europe, 2008), както и в Конвенцията за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване (Съвет на Европейския съюз, 2006). Тези документи подчертават значението на межкултурния диалог, взаимното уважение и културата на мирното съжителство.

На национално ниво принципите на равнопоставеност и недискриминация са регламентирани в Конституцията на Република България (чл. 6 и чл. 53), както и в Закона за защита от дискриминация и Закона за предучилищното и училищното образование. Важна роля има и Наредба № 13 на Министерството на образованието и науката (2016), която регламентира гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

I.2. СЪВРЕМЕННИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПОДХОДИ, ПРИНЦИПИ И МОДЕЛИ В ОБУЧЕНИЕТО

В процеса на планиране на дадено обучение учителят трябва да подходи внимателно и да избере правилните педагогически методи, дидактически модели и принципи.

Обучението като термин представлява „системно преподаване на знания и умения в някаква област“ (Речник на българския език, 2002. Т. 11). То е залегнало в основите на педагогическите и дидактическите процеси. Поради тази причина в настоящия дисертационен труд се изясняват науката педагогика, в частност дидактиката, възпитанието като педагогически процес, както и процесите на дидактическо моделиране, чрез които се формират целите, задачите и методиката на едно обучение. Компетентностният подход, който е в основата на разработеното за целите на дисертационния труд обучение, акцентира върху интегрирането на знания и умения от една предметна област в друга. В основата

на компетентностния подход е „динамичното възприемане на компетентностите като комплекс от знания, умения и нагласи, които се развиват в училище и се обогатяват през целия живот, към „снабдяване“ на младия човек с умения за живот, които да му послужат за пълноценна личностна, социална и професионална реализация и да гарантират устойчивото развитие на бъдещите поколения“ (Министерство на образованието и науката, 2019). Приложението на компетентностния подход в разработения модел за изграждане на межкултурна компетентност на студентите от НСА „Васил Левски“, от една страна, ще доведе до създаването на знания и умения за професионална реализация на бъдещите специалисти. От друга страна, ще допринесе за изграждането и усъвършенстването на богат набор от качества и компетенции за личностно и социално израстване на индивида.

1.3. СПЕЦИФИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА МЕЖДУКУЛТУРНОТО ОБУЧЕНИЕ В УСЛОВИЯТА НА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТА

В съвременния образователен контекст ролята на учителя по физическо възпитание и на треньора не се изчерпва само с усъвършенстването на двигателните умения на учениците и спортно-техническото усъвършенстване на състезателите. Тя е свързана и с формирането на социални и межкултурни компетентности. Затова учителите и треньорите трябва да бъдат подготвени за работа в мултикултурна среда и да бъдат чувствителни към културното разнообразие на своите ученици и състезатели. Училищната и спортната среда могат да бъдат ефективна платформа за развитие на различни личностни, комуникативни, социални и межкултурни умения сред учениците. По този начин се създават условия за ученето на ефективно взаимодействие с хора от други култури, да се уважават и приемат различията и да се реагира адекватно в различни межкултурни ситуации. В този контекст межкултурната компетентност следва да се разглежда като съществен компонент от професионалния профил на учителя по физическо възпитание наред с педагогическите и методическите му умения. Ето защо въвеждането на

межкултурното обучение във висшето образование в сферата на спорта и физическото възпитание може да се определи като необходимост.

I.4. ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА МЕЖДУКУЛТУРНА КОМПЕТЕНТНОСТ

В български контекст пример за обучение в областта на межкултурната компетентност е програмата на Висшето училище по мениджмънт – Варна „Inclusion and Diversity in Business through Intercultural Engagement“, реализирана през 2022 г. като част от смесени интензивни програми (Blended Intensive Programme) по програма Еразъм+ (Varna University of Management, 2024). Обучението се провежда в присъствена и онлайн форма и е насочено към развиване на умения за работа в мултикултурна среда чрез групови проекти, ролеви игри и дискусии. Подобен курс е реализиран и в Икономически университет – Варна, където международен екип от преподаватели провежда обучение по межкултурна компетентност в контекста на международната реклама (Икономически университет – Варна, 2023).

В Национална спортна академия „Васил Левски“ през 2017 г. е тестван обучителен модул „Межкултурна комуникация“ за бъдещи треньори в рамките на проект MOVE по програма Еразъм+. Обучението включва интерактивни упражнения, казуси и симулации, насочени към развитие на умения за адаптиране в различни межкултурни ситуации в международна спортна среда.

Съществуват редица примери за създадени модели за изграждане на межкултурна компетентност в сферата на висшето образование. В тази връзка се установява, че най-често те се реализират като проекти с ограничена продължителност, което ги прави зависими от външно финансиране и с ограничен обхват. Това подчертава значението на проектите като средство за създаване на иновации и нови педагогически практики, от една страна. От друга страна, е необходимо доказалите се модели да бъдат адаптирани и внедрени в учебните планове и програми на университетите, като се гарантира системно и устойчиво развитие на межкултурната компетентност, което да намери отражение в стратегиите за интернационализация на университетите.

I.5. ОБОБЩЕНИЕ НА ТЕОРЕТИЧНИТЕ ОСНОВАНИЯ ЗА КОНСТРУИРАНЕ НА МОДЕЛ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА МК

Извършеният анализ на съвременните научни концепции, модели и педагогически подходи очертава многопластовата същност на межкултурната компетентност, която обединява когнитивни и поведенчески измерения. В условията на съвременното общество тя оказва съществено влияние върху успешната професионална и социална реализация, особено в сфери като образование и спорт, където комуникацията и взаимодействието между представители на различни култури са постоянен елемент от професионалната дейност.

Межкултурната компетентност се основава на взаимовръзката между знания, умения, нагласи и ценности, които подпомагат ефективното межкултурно общуване. Моделите на Byram (1997), Bennett (1993), Derdorff (2006) и Arasaratnam (2013) показват еволюцията на концепцията от описателни и статични схеми към интегрирани и процесуални модели, поставящи акцент върху личностното развитие, културната осъзнатост и емпатията. В съвременното глобализирано общество межкултурната компетентност се разглежда като динамичен процес на учене и развитие, свързан с формирането на нагласи на откритост, уважение и толерантност, както и със способността за критично мислене и самооценка.

Класическите модели на межкултурна компетентност са разработени предимно в контекста на чуждоезиковото обучение, бизнеса или международното управление и не отчитат в достатъчна степен спецификата на обучението по физическо възпитание и спорт. В тази област взаимодействието изисква ефективна невербална комуникация, силна емоционална ангажираност и изразена колективна динамика, което налага адаптиране на съществуващите теоретични постановки към условията на спортнопедагогическата практика. Анализът на съвременните практики показва, че в българската образователна и спортна среда инициативите за развитие на межкултурна компетентност се реализират основно чрез проектни програми и международни партньорства.

Това подчертава необходимостта от създаване на устойчив модел на обучение, който да осигури системност и последователност в процеса на развитие на межкултурна компетентност у студентите. В този контекст разработването и апробирането на модел за студенти от НСА „Васил Левски“ представлява логично продължение на съществуващите теоретични постановки и създава научна основа за експериментално изследване на неговата ефективност и приложимост.

ХИПОТЕЗА

Във връзка с проведения теоретичен анализ се формулира следната хипотеза:

Предполагаме, че разработеният педагогически модел, приложен в обучението, би имал положителен ефект върху развитието на межкултурната компетентност на студентите, обучаващи се в ОКС „бакалавър“ по специалността „Педагогика на обучението по физическо възпитание“ в НСА „Васил Левски“.

ГЛАВА ВТОРА. ЦЕЛ, ЗАДАЧИ, МЕТОДИКА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЕКСПЕРИМЕНТАЛНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

II.1. ЦЕЛ, ЗАДАЧИ, ПРЕДМЕТ И ОБЕКТ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

II.1.1. Цел на изследването

Целта на настоящото изследване е да се провери ефективността на педагогически модел за изграждането на межкултурна компетентност на студенти от НСА „Васил Левски“.

II.1.2. Задачи на изследването

За постигане на поставената цел на изследването са формулирани следните задачи:

1. Да се направи теоретико-логичен и съдържателен анализ на литературни източници по тематиката на разглеждания проблем.
2. Да се разработи модел за изграждане на межкултурна компетентност на студенти от НСА „Васил Левски“ чрез създаването на специализирана методика на обучение.
3. Да се апробира методиката в рамките на разработения модел и прилагането ѝ чрез педагогически експеримент.
4. Да се установи потвърждаването или отхвърлянето на изследователската хипотеза чрез анализиране, обобщаване и представяне на получените резултати.
5. Да се формулират изводи и препоръки за бъдещо приложение на модела за изграждане на межкултурна компетентност.

II.1.3. Обект, предмет на изследване и изследвани лица

Обектът на изследване е межкултурната компетентност.

Предметът на изследване е ефективността на модела за межкултурна компетентност на студенти от НСА „Васил Левски“.

Изследваните лица са студенти от НСА „Васил Левски“, обучаващи се във ОКС „бакалавър“ (Таблица3).

Таблица 3. Изследвани лица

Изследване	Пол		Общо
Констатиращ експеримент			
Мотиви за включване в студентски мобилности	Мъж	177	365
	Жена	188	
Междукултурна ефективност	Мъж	107	200
	Жена	93	
Формиращ експеримент			
Експериментална група	Мъж	21	46
	Жена	25	
Контролна група	Мъж	17	43
	Жена	26	

II.2. МЕТОДОЛОГИЯ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЕКСПЕРИМЕНТАЛНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

II.2.1. Методи на експерименталното изследване

Апробирането на предложения експериментален модел за изграждането на межкултурна компетентност се осъществи в рамките на педагогически експеримент, проведен през академичните 2023/2024 и 2024/2025 година. За да се проучи ефективността на предложения експериментален модел, са използвани следните научни методи за изследване:

II.2.1.1. Теоретико-логичен и съдържателен анализ на литературни източници

Анализирани са специализираната научна литература и различните нормативни и правно-регулативни документи във връзка със същността, необходимостта, възможностите, методиката и съществуващите модели за изграждане на межкултурна компетентност. Проучени, анализирани и обобщени са общо 115 източника, от които 59 на кирилица и 56 на латиница.

II.2.1.2. Методи на експериментално изследване

➤ Педагогическо наблюдение

Педагогическото наблюдение е осъществено целенасочено и планомерно по време на прилагането на експерименталния модел от двама обучители. То е проведено въз основа на обобщени критерии, свързани с активността и ангажираността на студентите, степента на реализиране и постигане на целите и задачите на образователните дейности, нагласите на обучаемите към учебния процес, както и отсъствието на затруднения при тяхното осъществяване.

➤ Анкетен метод

За целите на настоящото изследване са разработени две авторски анкети:

- Проучване на мотивацията и нагласите на студентите към участие в международни проекти и прояви.
- Изследване на удовлетвореността от обучението за изграждане на межкултурна компетентност.

➤ **Тестова батерия**

За оценка и измерване на межкултурни умения и компетенции са използвани надеждни и валидирани тестове, които са специално подбрани за целите на настоящия експеримент.

- **Тест за межкултурна ефективност (Intercultural Effectiveness Scale).**
- **Тест за изследване на мотивиращите стратегии към експерименталния учебен курс (Motivated Strategies for Learning Questionnaire).**

➤ **Педагогически експеримент**

Педагогическият експеримент е насочен към апробиране и оценяване на разработения експериментален модел за изграждане на межкултурна компетентност. Изследваните лица са разпределени в експериментална (ЕГ) и контролна група (КГ). При КГ се прилага традиционна методика на обучение, а при ЕГ – разработената авторска методика. Експериментът е проведен в три етапа в периода юни 2024 – декември 2025 г.

➤ **Математико-статистически методи**

- **Дескриптивна статистика**

Дескриптивният подход е приложен за изследване на структурата на данните, тяхното разпределение и вариабилност, както и да се идентифицират съществуващите тенденции преди прилагането на последващите статистически методи за анализ на резултатите.

- **Факторен анализ**

Приложен е факторен анализ по метода на главните компоненти с цел идентифициране и структуриране на скритите фактори, които оказват влияние върху межкултурната ефективност.

- **Статистическа проверка на хипотези**

За тестване на изследователските хипотези са приложени статистически методи, подбрани в зависимост от характера на променливите и формулировката на всяка хипотеза:

- **t-тест на Стюдънт за независими извадки** – за сравнение на средни стойности между ЕГ и КГ (Гилова, 2019).

- **t-тест на Стюдънт за зависими извадки** – за сравнение на резултатите в началото и в края на изследването в рамките на всяка група – ЕГ и КГ (Гилова, 2019).
- **Дисперсионен анализ за повтарящи се измервания** – за оценка на постиженията по отделните компоненти на учебния процес (Ганева, 2016).
 - **Графичен анализ** – получените резултати са представени в разнообразни графики и диаграми след обработването им.

➤ **Дидактическо моделиране**

Разработен е експериментален педагогически модел за изграждане на межкултурна компетентност, отчитащ факторите на вътрешната и външната образователна среда. Моделът е насочен както към усвояване на теоретични знания, така и към развитие на „меки“ умения и нагласи, приложими в различни социални и професионални контексти.

II.2.2. Методология на експерименталното изследване

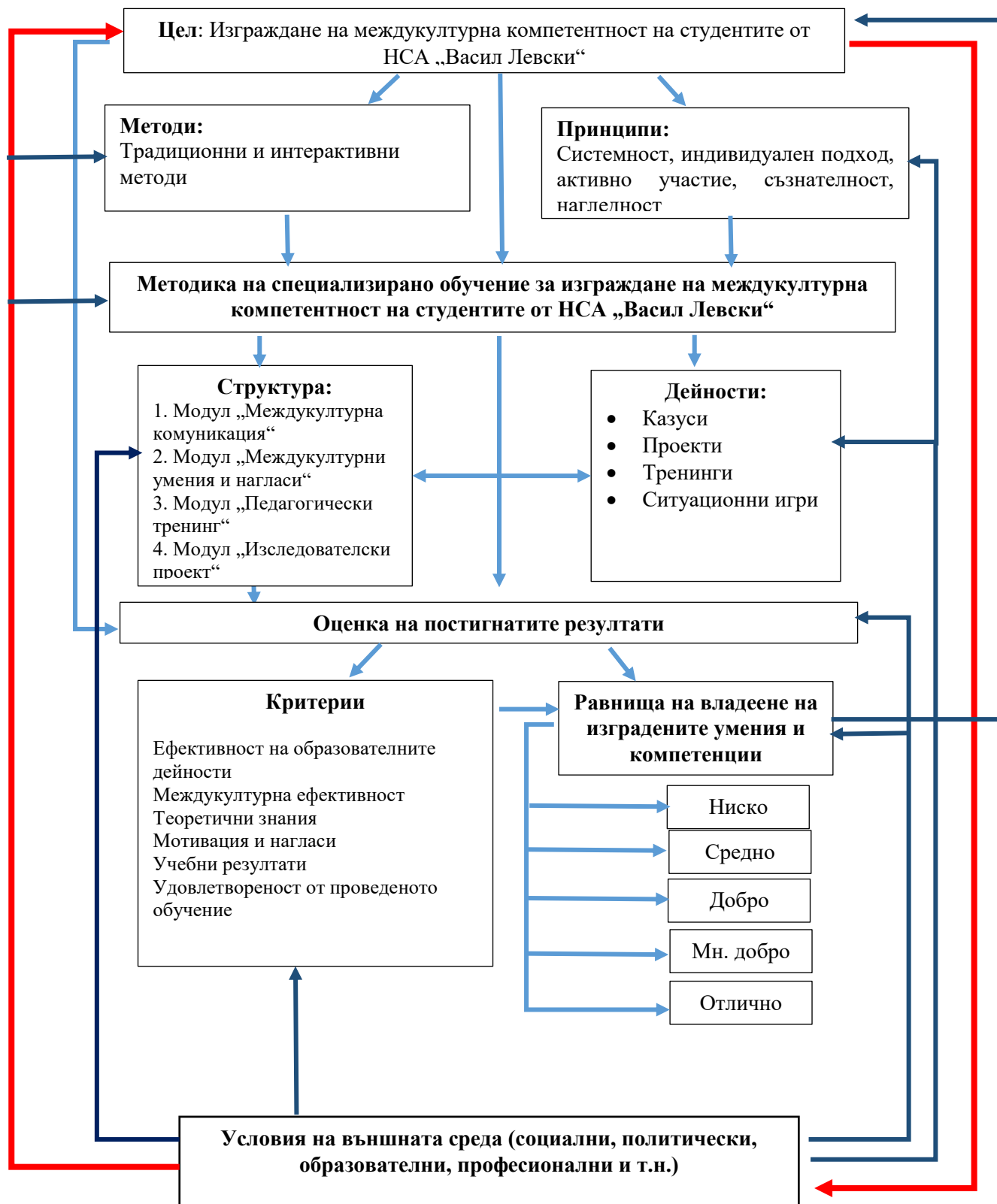
II.2.2.1. Констатиращ етап

1) Проучване на знания, умения и нагласи

По време на констатиращия етап са оценени теоретичните знания, межкултурната ефективност, мотивиращите стратегии и нагласите на студентите от експерименталната и контролната група в началото на обучението.

2) Конструирание на модел за изграждане на МК

Конструиран е авторски теоретичен педагогически модел за изграждане на межкултурна компетентност на студентите от НСА „Васил Левски“ (Фигура 9). Моделът е представен като цялостна динамична система, в която целите, съдържанието, методите, формите на обучение и оценяването функционират във взаимна обвързаност. Моделът създава условия за целенасочено изграждане на знания, умения и нагласи в сферата на межкултурната компетентност. Структурните му компоненти и влиянието на вътрешните и външните фактори обосновават разработването на специализирана методика за обучение, подложена на експериментална апробация и емпирична проверка.



Фигура 9. Теоретичен педагогически модел за изграждане на межкултурна компетентност на студенти от НСА „Васил Левски“

3) Разработване на методика на специализираното обучение

Във връзка с проектирания теоретичен модел е разработена авторска методика за изграждане на межкултурна компетентност (МК) сред студенти на НСА „Васил Левски“, която представлява приложната част на педагогическия модел.

➤ Цел на специализираното обучение

Целта на специализираното обучение е целенасоченото изграждане и развитие на межкултурна компетентност на студентите от НСА „Васил Левски“, обучаващи се в ОКС „бакалавър“.

➤ Задачи на специализираното обучение

За постигане на целта на специализираното обучение са формулирани и следните основни задачи:

- да се определят подходящи педагогически методи и принципи, които ще се прилагат;
- да се формулират очакваните резултати;
- да се определи времевата рамка за провеждането на обучението в рамките на педагогическия експеримент;
- да се разработят тематичен учебен план и учебна програма;
- да се зададат критерии и параметри за оценка на постигнатите учебни резултати;
- да се анализират постигнатите резултати и да се направят препоръки.

➤ Методи и принципи на обучение

Методиката на специализираното обучение се основава на принципите на екипност, учене чрез правене, системност, последователност и компетентностен подход. В обучителния процес се съчетават традиционни и интерактивни методи – ситуационни и ролеви игри, дискусии и дебати, които стимулират креативност, аргументация и ясно изразяване на идеи.

➤ Очаквани резултати от обучението в рамките на модела

В края на обучението се очаква участниците да придобият знания за комуникационните процеси, културата и културната идентичност; да развият

умения за ефективна комуникация, активно слушане и разрешаване на межкултурни конфликти; както и нагласи за толерантност и увереност при взаимодействие в международна среда в областта на спорта и физическото възпитание.

➤ ***Времева рамка***

Специализираното обучение е предвидено да се проведе в рамките на един семестър (14 учебни седмици). За тази цел е изготвен план-график на обучението

➤ ***Тематичен учебен план***

За целите на експерименталната методика е разработен тематичен учебен план, включен в учебната програма на експерименталното обучение. Той предвижда 60 часа специализирано обучение, включително самостоятелна работа, реализирани в рамките на един семестър като част от езиковата подготовка.

➤ ***Описание на учебните дейности, включени в специализираното обучение***

Образователните дейности са структурирани в четири тематични модула: „Межкултурна комуникация“, „Межкултурни умения и нагласи“, „Изграждане на межкултурна компетентност – педагогически тренинг“ и „Изследователски проект“. Те включват педагогически игри, дискусии, казуси, ролеви ситуации и самостоятелни задания, насочени към усвояване на знания за межкултурното общуване, развитие на умения за взаимодействие в мултикултурна среда и преодоляване на стереотипи. В рамките на изследователския проект студентите разработват екипен доклад и презентация, чрез които интегрират и прилагат придобитите знания и умения.

➤ ***Система за оценка на учебните постижения на студентите***

Разработената точкова система за оценяване позволява диференцирано измерване на когнитивния, поведенческият и приложния компонент на межкултурната компетентност. Това позволява да се проследи учебният напредък на студентите през целия процес на обучение. Оценяването се основава на комплексен подход и включва оценка на знанията, уменията и интегрираното им приложение. Акумулираната оценка се трансформира съгласно разработена

оценъчна скала в съответствие с утвърдената шестобална система за оценяване във висшето образование в България.

➤ *Продукт от обучението*

Продуктът е резултат от предложената експериментална методика и представлява екипен изследователски доклад и презентация на основните межкултурни особености и тенденции в системите на физическото възпитание по света. Оценяването на продукта от обучението за изграждането на МК се осъществява чрез комбиниран подход, включващ групова оценка на писмения доклад и индивидуална оценка на презентацията.

II.2.2.2. Формиращ етап

Апробацията на експерименталния педагогически модел за изграждане на межкултурна компетентност е проведена през летния семестър на учебната 2024/2025 г. Разработената специализирана методика е интегрирана в учебния план по чуждоезикова подготовка и реализирана от преподавател по английски език и обучител при прилагане на билингвистичен подход (български и английски език). В началото и в края на семестъра е проведено входно и изходно тестиране на теоретичните знания, межкултурната ефективност и мотивацията за учене на студентите от КГ и ЕГ. ЕГ се обучава по специализираната методика за изграждане на МК, а КГ – по традиционната методика за обучение по чужд език в НСА „Васил Левски“.

II.2.2.3. Заключителен етап

На последния етап са анализирани получените резултати. Сравняването на данните в началото и в края на проведения експеримент при ЕГ, както и между резултатите на ЕГ и КГ дава възможност да се установи дали съществува статистически значима положителна промяна в знанията, уменията и нагласите на студентите от ЕГ вследствие на приложената методика.

II.2.2.4. Оценяване на функционалността на разработената методика

За оценяване на постигнатите резултати от приложената експериментална методика са зададени определени критерии, показатели и инструменти. Критериите за оценка на ефективността на модела са насочени към оценка и анализ на промяната в когнитивните и социалните умения и познания на студентите, на личностните нагласи и удовлетвореност, както и на постигнатите учебни резултати.

II.2.3. Организация на изследването

Експерименталното изследване е реализирано в четири последователни етапа.

- **Първи етап** (декември 2023 – юни 2024 г.) – извършен е теоретико-логически анализ на научната литература, разработена е анкета за изследване на нагласите към участие в международни дейности, изследвано е равнището на межкултурна ефективност и са формулирани целта, задачите и изследователските хипотези.
- **Втори етап** (юни 2024 – януари 2025 г.) – конструиран е теоретичен модел и е разработена специализирана методика за изграждане на межкултурна компетентност.
- **Трети етап** (януари – май 2025 г.) – проведена е апробация на експерименталния модел в реална образователна среда.
- **Четвърти етап** (юни 2025 – февруари 2026 г.) – осъществена е математико-статистическа обработка и анализ на емпиричните данни.

III.1. КОЛИЧЕСТВЕН И КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ НА ЕМПИРИЧНИТЕ ДАННИ ОТ КОНСТАТИРАЩИЯ ЕТАП НА ПЕДАГОГИЧЕСКИЯ ЕКСПЕРИМЕНТ

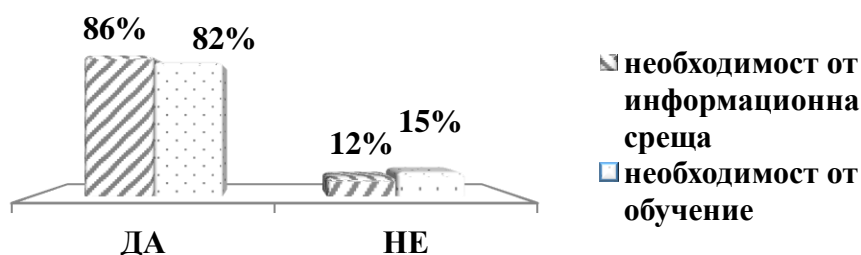
В периода от м. януари 2024 до м. юни 2024 г. е проведено проучване на нагласите на студентите от НСА „Васил Левски“ за участие в международни проекти и прояви чрез специално разработена анкетна карта. В тази сфера на академична дейност се проявява в по-голяма степен межкултурната компетентност на студентите. В проучването взеха участие 365 студенти на Академията, обучаващи се в ОКС „бакалавър“, от които 177 мъже (48%) и 188 жени (52%).

Тип на респондент	Английски език	Немски език	Френски език	Испански език	Италиански език	Други
A1	9%	3%	2%	1%	0%	0%
A2	10%	2%	0%	2%	1%	0%
B1	31%	3%	1%	2%	0%	1%
B2	25%	1%	1%	0%	0%	0%
C1	10%	1%	0%	1%	0%	0%
C2	3%	1%	0%	1%	3%	0%

23

В повечето случаи изискуемото ниво на чуждоезикови познания в подобен тип международни дейности е В2. В тази връзка се открива потенциалът за допълнително укрепване на езиковите компетенции чрез целенасочени специализирани обучения, които да подпомагат подготовката на студенти с пониско ниво на владеење на чужд език.

Сред водещите мотиви за участие в международни дейности и прояви се открояват професионалното развитие (75%), усъвършенстването на чуждоезиковите умения (60%), разширяването на социалните контакти (55%) и повишаването на конкурентоспособността (41%). Като основни пречки се посочват липсата на финансови средства (43%), недостатъчната езикова подготовка (38%), ограничените социални умения (24%) и трудовата заетост (27%). В същото време 86% от анкетираният смятат за необходимо организирането на информационна среща, а 82% заявяват готовност за участие в специализирано обучение (Фигура 21). Данните очертават наличие на изразена мотивация, съпътствана от конкретни бариери, което обосновава необходимостта от целенасочена институционална подкрепа и допълнителна подготовка.



Фигура 21. *Необходимост от информационни срещи и обучения*

Тези резултати подчертават значимостта на допълнителните форми на подкрепа за студентите под формата на целенасочено обучение и очертават необходимостта от предоставяне на допълнителни форми на подкрепа чрез целенасочено обучение за изграждане на знания, умения и нагласи за ефективно взаимодействие в межкултурен контекст.

III.1.2. Резултати от факторния анализ на въпросника за межкултурна ефективност при студенти на НСА „Васил Левски“

С оглед използването на въпросника за межкултурна ефективност като инструмент за оценка на експерименталния модел е проведено изследване на неговата надеждност и валидност сред 200 студенти от НСА „Васил Левски“ (45% мъже; 55% жени). Инструментът е преминал през двоен независим превод и обратен превод и е контекстуализиран спрямо характеристиките на изследваната популация. Първоначалната надеждност на скалата е $\alpha=0,84$, а след елиминиране на айтеми с ниска корелация ($r<0,30$) финалната версия от 12 айтема достига висока вътрешна консистентност ($\alpha=0,939$).

Показателите за адекватност на извадката ($KMO=0,933$; Bartlett $\chi^2=1707.344$, $p<0,001$) потвърждават приложимостта на факторен анализ. Експлораторният факторен анализ извежда двуфакторна структура, обясняваща 62,96% от общата дисперсия, с ясно разграничени фактори: „Комфорт и увереност в общуването“ и „Адаптивно общуване и поведение“.

Изчислени са нормите на межкултурна ефективност (Таблица 14) въз основа на дескриптивните характеристики на скалите (Таблица 13). Тези данни разкриват различията в оценките между мъжете и жените.

Таблица 13. Дескриптивна характеристика на скалите по пол

	Обща оценка		Комфорт и увереност в общуването		Адаптивно общуване и поведение	
	Mean	S	Mean	S	Mean	S
Мъж	3,32	0,98	3,54	0,89	3,76	1,14
Жена	3,74	0,64	3,65	0,72	4,33	0,66
Общо	3,55	0,85	3,59	0,86	4,03	0,99

Оценките са нормирани в персентили за извадката от 200 студенти (Таблица 14). При жените ниско ниво на межкултурна ефективност се отчита при обща средна стойност под 3,08, а при мъжете – под 2,33. Високо ниво и при двата пола се установява при стойности над 4,25, като междинният диапазон очертава средните равнища на межкултурна ефективност.

Таблица 14. *Норми на самооценка на нивото на межкултурна компетентност*

Персентиля	Ниво на МК	Обща оценка			Комфорт и увереност в общуването			Адаптивно общуване и поведение		
		М	Ж	Общо	М	Ж	Общо	М	Ж	Общо
P ₉₇	Отлично	5,50	4,83	5,17	5,38	5,00	5,19	6,00	5,50	5,75
P ₉₀	Отлично	4,83	4,67	4,75	4,75	4,63	4,69	5,25	5,25	5,25
P ₇₅	Много добро	4,25	4,25	4,25	4,13	4,13	4,13	4,5	4,75	4,63
P ₅₀	Добро	3,58	3,92	3,75	3,50	3,63	3,57	3,75	4,25	4,00
P ₂₅	Задоволително	2,92	3,42	2,86	2,88	3,13	3,01	3,00	3,75	3,38
P ₁₀	Ниско	2,33	3,08	2,71	2,25	2,75	2,5	2,25	3,50	2,88
P ₃	Ниско	1,75	2,67	2,21	1,75	2,25	2,00	1,50	3,00	2,25

Легенда: М – мъж; Ж – жена.

Въз основа на проведеното психометрично изследване може да направим заключението, че тестът за межкултурна ефективност има висока вътрешна консистентност и надеждност на скалата и може да бъде приложен в процеса на оценка на ефективността на експерименталната методика. Вследствие на това съществуват достатъчни основания за преминаване към същинското тестване на функционалността на разработения модел и методика за изграждане на межкултурна компетентност на студенти на НСА „Васил Левски“.

III.2. КОЛИЧЕСТВЕН И КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ НА ЕМПИРИЧНИТЕ ДАННИ ОТ КОНТРОЛНИЯ ЕТАП НА ПЕДАГОГИЧЕСКИЯ ЕКСПЕРИМЕНТ

III.2.1. Резултати от проведеното педагогическо наблюдение

Педагогическото наблюдение е проведено по време на експериментирането на приложената методика сред студентите от експерименталната група по време на летния семестър на 2024/2025 академична година. Неговата цел е да оцени ефективността на планираните образователните дейности. Оценката се извършва въз основа на предварително зададени 8 критерия. Оценката (от 1 до 6) по всеки критерий се прилага за всяко едно от специализираните занимания по време на часовете по чужд език и се извършва по шестобална скала от двама независими обучители. С оценка „1“ се означава, че липсва проявление по даден критерий, а

с „6“ – пълното проявление на критерия. Резултатите от педагогическото наблюдение показват висока ефективност и функционалност на експерименталната методика (Таблица 15).

Таблица 15. *Средна оценка на ефективността на образователните дейности на предложената експериментална методика*

Критерии	Mean	S
Посещаемост	4,89	0,782
Активно участие на студентите	4,89	1,167
Успешно реализиране на образователните дейности	5,67	0,500
Успешно постигане на целта на образователните дейности	5,89	0,333
Успешно изпълнение на дидактическите задачи	5,11	0,782
Позитивно отношение	5,00	1,000
Препоръки и коментари	2,22	1,716
Липса на проблеми	5,44	0,527
Обща оценка	4,89	0,789

Стойността на коефициента Алфа на Кромбах ($\alpha=0,83$), изчислен за осемте критерия на педагогическото наблюдение, показва много добра вътрешна надеждност на скалата, което означава, че използваните критерии последователно и надеждно измерват ефективността на включените в експерименталната методика образователни дейности.

Високата „много добра“ оценка от проведеното педагогическо наблюдение доказва, че експерименталният модел е високоефективен. Стойността на стандартното отклонение дава основание да смятаме, че тази висока ефективност е надеждна и постоянна във всички наблюдавани занятия. Резултатите от педагогическото наблюдение показват, че учебните дейности са прецизно планирани, успешно реализирани и постигат предварително поставените цели. Учебният план и програма са функционални и се прилагат без съществени затруднения, а дидактическите задачи са добре структурирани и подбрани. Най-силно изразен интерес от страна на студентите се наблюдава по време на тренингите, груповата работа и дискусиите. Въпреки това експерименталната методика предполага създаването на позитивна, ангажираща и подкрепяща учебна среда. Най-ниска е оценката за критерия „Отправени препоръки и

коментари“ ($M=2,22$; $S=1,716$). Следователно препоръките и коментарите от страна на студентите са присъствали рядко и непоследователно по време на отделните учебни занимания. Причина за това може да е традиционният образователен модел, ориентиран към преподавателя, с който студентите са свикнали. От друга страна, положителното отношение на студентите към модела предполага, че тяхната висока удовлетвореност обуславя липсата на препоръки за подобрене. Предполагаме, че тъй като представеният модел е иновативен и нестандартен за студентите, те не могат да формулират непосредствено след всяко занимание препоръки за подобряване на ефективността му.

Анализът на резултатите от педагогическото наблюдение дава основание да направим извода, че образователните дейности, включени в експерименталния модел, са ефективни и функционални.

III.2.2. Резултати от изследване на межкултурната ефективност

Тестът за межкултурна ефективност е приложен в началото и в края на семестъра при експерименталната (ЕГ) и контролната група (КГ). За анализ на вътрешногруповите промени е използван t-критерий на Стюдънт за зависими извадки, а за сравнение между групите – t-критерий за независими извадки при ниво на значимост $\alpha=0,05$.

Резултатите показват, че при КГ не се откриват статистически значими разлики във всички показатели – обща оценка ($t=0,34$, $P<95\%$), комфорт и увереност при общуване ($t=0,31$, $P<95\%$) и адаптивно общуване и поведение ($t=0,16$, $P<95\%$) (Таблица 16). Следователно върху нивото на межкултурната ефективност в КГ, при която не е приложен експерименталният модел, оказват влияние други фактори.

В резултат от приложената методика за изграждане на межкултурна компетентност в Таблица 17 се вижда, че съществува статистически значимо увеличение по отношение на средната оценка на комфорта и увереността при общуване ($d=0,92$; $S=0,10$; $t=2,98$, $P>99\%$), на адаптивното общуване и поведение ($d=0,91$; $S=0,75$; $t=2,34$; $P>95\%$) и на общата средна оценка ($d=1,24$; $S=0,42$; $P>99\%$) при студентите от ЕГ.

Таблица 16. Вътрешногрупови промени в показателите от теста за межкултурна ефективност за КГ

Показатели Фактори	Начало на изследването		Край на изследването		d	t	P(%)
	Mean	S	Mean	S			
<i>Обща оценка</i>	3,92	0,77	3,89	0,74	0,03	0,34	20,70%
<i>Комфорт и увереност при общуване</i>	3,82	0,80	3,77	0,78	0,05	0,31	24%
<i>Адаптивно общуване и поведение</i>	3,76	0,67	3,73	0,67	0,03	0,16	13%

Таблица 17. Вътрешногрупови промени в показателите от теста за межкултурна ефективност за ЕГ

Показатели Фактори	Начало на изследването		Край на изследването		d	t	P (%)
	Mean	S	Mean	S			
<i>Обща оценка</i>	3,89	0,42	5,13	0,42	1,24	2,99	99,50%
<i>Комфорт и увереност при общуване</i>	3,74	0,08	4,66	0,10	0,92	2,98	99%
<i>Адаптивно общуване и поведение</i>	3,98	0,58	4,89	0,75	0,91	2,34	97%

Средната обща оценка (Таблица 18) в началото на изследването между ЕГ и КГ не се различава значимо ($d=0,03$; $t=0,09$, $P<95\%$). Същата тенденция се забелязва и по отношение на оценките на двете групи в началото на изследването – комфорт и увереност при общуване ($d=0,08$; $t=0,57$; $P<95\%$) и адаптивно общуване и поведение ($d=0,22$, $t=0,72$; $P<95\%$). Следователно преди прилагането на експерименталния модел двете групи студенти показват сравнително едно изходно равнище по отношение на межкултурната компетентност.

Таблица 18. Сравнителен анализ на стойностите за межкултурна ефективност между КГ и ЕГ в началото на изследването

№	Показатели Фактори	КГ			ЕГ			d	t	P%
		N	Mean	S	N	Mean	S			
1	Обща оценка	43	3,92	0,77	46	3,89	0,42	0,03	0,09	7%
2	Комфорт и увереност при общуване	43	3,82	0,80	46	3,74	0,08	0,08	0,58	43%
3	Адаптивно общуване и поведение	43	3,76	0,67	46	3,98	0,58	0,22	0,72	53%

В експерименталната група обаче се наблюдава значителен и траен прираст в края на изследването (Таблица 19).

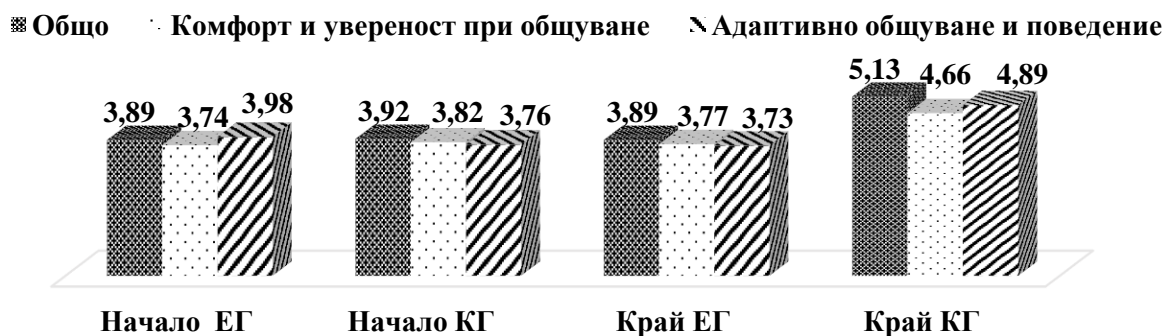
Таблица 19. Сравнителен анализ на стойностите за межкултурна ефективност между КГ и ЕГ в края на изследването

№	Показатели Фактори	КГ			ЕГ			d	t	P%
		N	Mean	S	N	Mean	S			
1	Обща оценка	43	3,89	0,42	46	5,13	0,42	1,24	2,65	99,99%
2	Комфорт и увереност при общуване	43	3,77	0,78	46	4,66	0,10	0,89	2,12	97%
3	Адаптивно общуване и поведение	43	3,73	0,67	46	4,89	0,75	1,16	1,98	96%

След приложението на експерименталната методика за изграждане на МК студентите от ЕГ са показали по-добри резултати спрямо КГ и по трите фактора. Тези резултати потвърждават ефективността на експерименталната методика и нейния положителен ефект върху развитието на межкултурната компетентност. Студентите се чувстват по-спокойни и уверени в процеса на межкултурно общуване. Придобили са знания и умения за запазване на собствената идентичност в различни межкултурни ситуации. Подобрили са своите умения и нагласи по отношение на изразяване на уважение към чуждата

култура, както и да адаптират своето поведение спрямо различните межкултурни условия.

Разликите в оценките между двете групи са представени на Фигура 23.



Фигура 23. Разлики в оценките за межкултурна ефективност между ЕГ и КГ

Анализът на межкултурната ефективност при студентите от ЕГ доказва, че промяната е силно статистически значима и е в резултат от приложеното въздействие, а не се дължи на случайни фактори. Данните потвърждават, че приложената методика води до значимо и статистически обосновано усвояване на ключови межкултурни умения и способности, като демонстрира устойчив практически ефект върху подготовката на студентите за ефективно общуване и работа в разнообразни културни контексти.

III.2.3. Резултати от изследване на мотивационните стратегии за учене

Статистическият анализ на мотивационните стратегии за учене е проведен чрез t-критерий на Стьюдент за зависими извадки за оценка на вътрешногруповите промени и чрез t-критерий за независими извадки за сравнение между ЕГ и КГ.

В рамките на КГ не се наблюдават статистически значими вътрешногрупови промени в нито един от изследваните показатели (Таблица 20). Общата оценка остава практически непроменена ($d=0,01$; $t=0,091$; $P<95\%$).

Таблица 20. Вътрешногрупови промени в мотивационните стратегии за учене на КГ

Показатели Фактори	Начало на изследването		Край на изследването		d	t	P(%)
	Mean	S	Mean	S			
<i>Обща оценка</i>	4,54	0,65	4,55	0,44	0,01	0,091	7,20%
<i>Външна целева ориентация</i>	4,59	1,02	4,80	0,74	0,22	1,139	73,90%
<i>Вътрешна целева ориентация</i>	4,52	0,82	4,58	0,63	0,06	0,429	33%
<i>Оценяване на поставените задачи</i>	4,80	0,95	4,64	0,71	0,16	1,076	71%
<i>Оценяване на очакванията към обучението</i>	4,66	0,92	4,91	0,73	0,25	1,404	83,10%
<i>Самоефективност за обучение и постижения</i>	4,89	0,81	4,71	0,60	0,19	1,081	71%
<i>Изпитна тревожност</i>	3,52	0,81	3,65	0,94	0,13	0,673	49,50%

Таблица 21. Вътрешногрупови промени в мотивационните стратегии за учене на ЕГ

Показатели Фактори	Начало на изследването		Край на изследването		d	t	P (%)
	Mean	S	Mean	S			
<i>Обща оценка</i>	4,75	0,53	5,82	0,49	1,08	3,43	98,40%
<i>Външна целева ориентация</i>	4,42	0,75	5,87	0,82	1,45	3,05	99,90%
<i>Вътрешна целева ориентация</i>	4,77	0,75	4,93	0,88	0,16	0,51	39%
<i>Оценяване на поставените задачи</i>	4,79	0,84	5,72	0,70	0,93	1,88	95%
<i>Оценяване на очакванията към обучението</i>	4,84	1,05	5,74	0,97	0,90	2,07	96%
<i>Самоефективност за обучение и постижения</i>	4,97	0,67	4,99	0,90	0,02	0,16	13%
<i>Изпитна тревожност</i>	4,50	0,76	4,96	1,09	0,46	1,99	95%

Външната целева ориентация ($d=0,22$; $t=1,139$; $P<95\%$) и оценяването на очакванията към обучението ($d=0,25$; $t=1,404$; $P<95\%$) се променят незначително,

без да достигат ниво на статистическа значимост. Резултатите показват, че при КГ естественият учебен процес не е довел до съществени промени в мотивационните стратегии за учене на студентите.

Данните за вътрешногруповите промени в експерименталната група показват значими подобрения по няколко основни показателя (Таблица 21). Общата оценка на мотивационните стратегии за учене се повишава значително ($d=1,08$; $t=3,43$; $P>95\%$), което показва повишена ефективност на обучението и по-висока ориентация на студентите към постижения. Интервенцията оказва по-силен ефект върху външната мотивация и управлението на учебния стрес, докато вътрешната мотивация се променя в по-малка степен.

Таблица 22. Сравнителен анализ на мотивационните стратегии за учене между ЕГ и КГ в началото на изследването

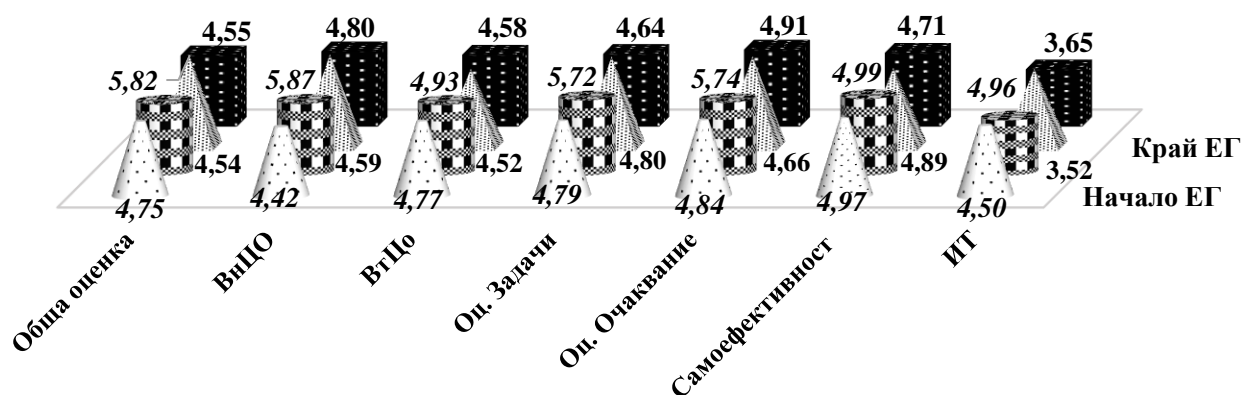
№	Показатели Фактори	КГ			ЕГ			d	t	P%
		N	Mean	S	N	Mean	S			
1	Външна целева ориентация	43	4,59	1,02	46	4,42	0,75	0,17	0,89	62,6%
2	Вътрешна целева ориентация	43	4,52	0,82	46	4,77	0,75	0,25	1,53	87%
3	Оценяване на поставените задачи	43	4,80	0,95	46	4,79	0,84	0,01	0,43	3%
4	Оценяване на очакванията към обучението	43	4,66	0,92	46	4,84	1,05	0,18	0,86	61%
5	Самоефективност за обучение и постижения	43	4,89	0,81	46	4,97	0,67	0,08	1,98	95%
6	Изпитна тревожност	43	3,52	0,81	46	4,50	0,76	0,98	5,9	99,9%
7	Обща оценка	43	4,54	0,65	46	4,75	0,53	0,21	0,82	59%

Сравнението между експерименталната и контролната група показва сходни изходни нива в началото на изследването (Таблица 22). В края на изследването обаче експерименталната група демонстрира значително по-голям

прираст по ключови показатели, особено при оценяването на поставените задачи ($d=1,09$; $P>99\%$) и общата оценка ($d=1,28$; $P>99\%$), което потвърждава силния положителен ефект на експерименталния модел върху академичната ангажираност на студентите.

Таблица 23. Сравнителен анализ на мотивационните стратегии за учене между КГ и ЕГ в края на изследването

№	Показатели Фактори	КГ			ЕГ			d	t	P%
		N	Mean	S	N	Mean	S			
1	Външна целева ориентация	43	4,80	0,74	46	5,87	0,82	1,07	1,99	97%
2	Вътрешна целева ориентация	43	4,58	0,63	46	4,93	0,88	0,35	0,61	46%
3	Оценяване на поставените задачи	43	4,64	0,71	46	5,72	0,70	1,09	3,11	99,7%
4	Оценяване на очакванията към обучението	43	4,91	0,73	46	5,74	0,97	0,83	3,49	99,9%
5	Самоефективност за обучение и постижения	43	4,71	0,60	46	4,99	0,90	0,29	1,46	85%
6	Изпитна тревожност	43	3,65	0,94	46	4,96	1,09	1,31	3,39	99,9%
7	Обща оценка	43	4,55	0,44	46	5,82	0,49	1,28	3,59	99,9%



Фигура 24. Промени в мотивационните стратегии за учене между ЕГ и КГ

Данните показват, че експерименталната методика, за разлика от традиционното обучение, е оказала силен и стабилен ефект върху академичната ангажираност и емоционалния комфорт на студентите от ЕГ (Фигура 24)

В резултат от проведения анализ се установява, че експерименталната методика води до значимо повишаване на мотивационните стратегии за учене при студентите от ЕГ. Резултатите показват по-висока ориентация към постижения, по-добро разбиране на учебните изисквания и повишена академична ангажираност.

III.2.4. Резултати от изследването на теоретичните знания

Приложен е t-критерий на Стюдънт за две зависимы извадки при анализиране на вътрешногруповите разлики в теоретичните знания и t-критерий на Стюдънт за независими извадки за изследване на разликите между двете групи.

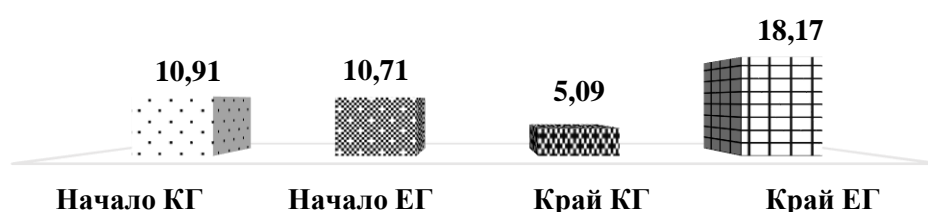
В началото на изследването студентите от КГ са постигнали средно 10,70 ($S=2,21$) точки, което се равнява на 53,5% успеваемост при специално разработения дидактически тест (Таблица 24). В края на семестъра изчисленият отрицателен прираст ($d=5,61$) няма статистическа значимост ($t=19$; $P<95\%$), следователно върху слабото представяне на студентите от КГ оказват влияние други фактори

Таблица 24. Сравнение на стойностите между КГ и ЕГ от изследване на теоретичните знания

№	Показатели Фактори	n	НАЧАЛО		КРАЙ		d	t	P%
			Mean	S	Mean	S			
1	КГ	46	10,91	2,21	5,09	1,41	5,61	19	37,60%
2	ЕГ	43	10,71	2,44	18,17	1,62	7,26	17,11	99,99%
d			0,21		13,08				
t			0,44		2,78				
P%			33,70%		99,99%				

При експерименталната група средните стойности на присъдените точки от теоретичния тест нараства рязко – от 10,91 ($S=2,44$) на 18,17 ($S=1,62$) точки (Таблица 24). Успеваемостта на дидактическия тест е нараснала на 90,85% при изключително висока статистическа значимост ($t=17,108$; $P>99\%$). Следователно в резултат от приложената методика студентите от ЕГ са повишили своите теоретични познания.

Разликите в резултатите от теоретичния тест между двете групи са представени на Фигура 25.



Фигура 25. Разлики в резултатите от теоретичен тест между ЕГ и КГ

В заключение, може да се стигне до извода, че приложеният експериментален модел за изграждане на межкултурна ефективност е изключително ефективен и има силен положителен ефект върху изграждането на теоретични знания у участниците в експерименталната група. Резултатите не са случайни, а са пряко следствие от експерименталното въздействие.

III.2.5. Анализ на постигнатите учебни резултати

Анализът на постигнатите учебни резултати на студентите от ЕГ потвърждава високата обща успеваемост. След края на проведеното обучение студентите са оценени по точкова система за всеки отделен компонент. Групата е постигнала „много добра“ средна обща оценка от 4,91, със среден общ брой точки от 125,22 (83,48%). Това е емпирично доказателство за ефективността на модела на обучение. Оценките от проведения педагогически тренинг ($M=45,02$; $S=1,868$) и резултатите от теоретичния тест ($M= 18,17$; $S= 1,623$) са изключително хомогенни, което говори за успешно усвояване на основните знания и умения от почти всички участници (Таблица 25).

Таблица 25. Средни стойности на учебните постижения по отделни компоненти

Компонент	Mean	S
Теоретичен тест	18,17	1,623
Задачи в час	11,43	1,962
Самостоятелни задачи	11,35	1,946
Тренинг	45,02	1,868
Финален проект	39,24	12,067
Общо точки	125,22	13,045
Финална оценка	4,91	0,626

Скалата за оценяване на учебните постижения показва висока надеждност ($\alpha=0,78$), което потвърждава, че включените елементи измерват последователно един и същ конструкт.

Таблица 26. Корелационна зависимост между отделните компоненти за оценка на учебните постижения

	Тест	Задания в час	Индивидуални задания	Педагогически тренинг	Финален проект	Общ брой точки
Тест	1	0,387**	0,442**	0,031	0,166	0,149
Задания в час		1	0,652**	0,331*	0,069	0,183
Индивидуални задания			1	0,23	0,063	0,283
Педагогически тренинг				1	0,022	0,244
Финален проект					1	0,948**
Общ брой точки						1

Легенда: * $\alpha = 0,05$; ** $\alpha = 0,01$.

Корелационният анализ разкрива тясна връзка между теоретичните знания и практическите умения, което показва, че методиката успешно интегрира двата аспекта на обучението (Таблица 26). Най-силен фактор за крайната оценка е

финалният проект ($r=0,948$; $P>99,99\%$), което подчертава значението на практическото приложение на знанията и уменията.

Анализът на дисперсията за повтарящи се измервания (ANOVA) показва статистически значими различия между постиженията по отделните компоненти на оценяването ($F(4,180)=374,575$; $p<0,001$; $\eta^2=0,893$) (Таблица 27).

Таблица 27. Тест на междуконпонентните ефекти на оценката (ANOVA)

	SS	df	F	p	η^2
Оценка	46947,87	1,163	374,575	0	0,893
SE	5640,13	52,315			

Забележка: Докладвани са стойностите с корекция Greenhouse-Geisser поради нарушение на допускането за сферичност.

Поради нарушение на допускането за сферичност (Mauchly's $W=0,002$; $p<0,001$) са използвани стойности с корекция Greenhouse–Geisser. Големината на ефекта е много висока, което показва, че компонентите обясняват значителна част от вариацията в резултатите. Сравненията по двойки с корекция на Бонферони показват сходни резултати единствено между задачите в час и индивидуалните задания ($p=1,000$), което предполага, че двата компонента оценяват сходни умения, свързани със самостоятелната работа на студентите.

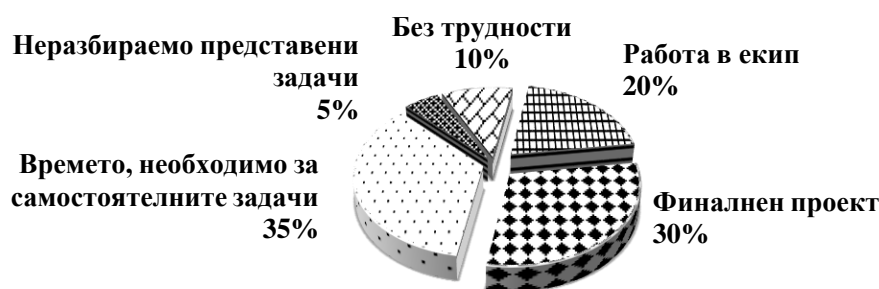
Получените резултати потвърждават ефективността на експерименталния модел и показват, че използваната скала измерва надеждно различните аспекти на учебните постижения.

III.2.6. Анализ на удовлетвореността от проведеното обучение

Удовлетвореността от проведеното обучение по модела за изграждане на межкултурна компетентност е изследвана чрез авторска анкета. Резултатите показват изключително висока степен на положителна оценка на организацията и съдържанието на обучението. Почти всички (95%) от студентите посочват, че учебните дейности са логически последователни и добре структурирани, а същият процент оценяват високо ангажираността и компетентността на преподавателя. За 86% учебните материали са полезни и практически

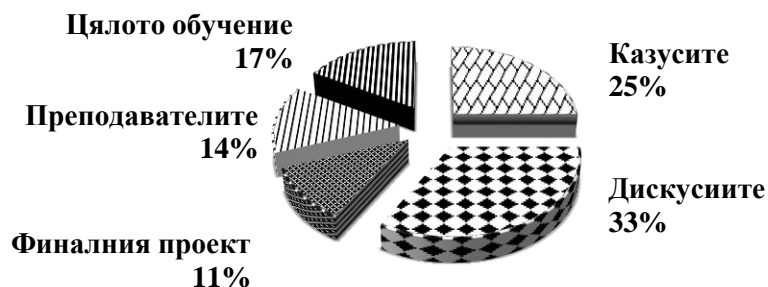
приложими, а 100% възприемат използваната скала за оценяване като справедлива и прозрачна. Обучението е възприето като полезно за бъдещата професионална реализация за 86%, като за 91% от респондентите то е оправдало очакванията им.

Въпреки че част от студентите посочват като по-трудни самостоятелните задачи (32%) и финалния проект (27%), тези затруднения не влияят негативно върху общата оценка на обучението (Фигура 30). Данните потвърждават висока степен на удовлетвореност и положително отношение към експерименталния модел, като същевременно очертават възможности за оптимизиране на учебното натоварване.



Фигура 30. Трудности по време на обучението

За най-полезни студентите определят дискусиите, проведени в час (33%), и казусите (25%) (Фигура 31). Това потвърждава практическата насоченост на обучението.



Фигура 31. Полезност на компонентите на експерименталния модел

Анализът на резултатите показва, че експерименталната методика за изграждане на межкултурна компетентност в обучението по физическо възпитание може да се възприеме като ефективен инструмент за развитие на професионални знания, умения и нагласи, необходими за съвременната образователна практика. Удовлетвореността на студентите от проведеното специализирано обучение за изграждане на межкултурна компетентност свидетелства за неговата резултатност.

Анализът на емпиричните данни потвърждава валидността на издигнатата в началото изследователска хипотеза. Резултатите от проведеното изследване доказват, че експерименталният модел оказва статистически значим положителен ефект върху развитието на межкултурната компетентност на студенти от НСА „Васил Левски“. Тези констатации очертават модела за изграждане на межкултурна компетентност като статистически ефективна и практически приложима устойчива стратегия за подготовка на студентите за работа в мултикултурна среда.

ИЗВОДИ

Въз основа на получените резултати от дидактическия експеримент можем да изведем следните изводи:

1. Теоретичният анализ показва наличието на ограничена емпирична база на педагогическите модели за целенасочено изграждане на межкултурна компетентност в сферата на физическото възпитание и спорта, което аргументира научната значимост на авторския теоретичен модел като концептуална рамка за провеждане на специализирано обучение и бъдещи изследвания.
2. Учебните резултати на студентите от експерименталната група в края на обучението потвърждават висока успеваемост, свързана с усвояването на теоретични знания и овладяването на практически умения за межкултурна компетентност.
3. Студентите от експерименталната група демонстрират по-високо равнище на увереност и ефективност в межкултурното общуване, уважение към

културното многообразие и адаптиране на поведението в межкултурен контекст. Това се потвърждава от статистически значими различия в резултатите от теста за межкултурна ефективност.

4. Емпиричните данни показват, че обучението по разработената методика оказва статистически значимо положително влияние върху повишаването на външната целева ориентация за учене, по-доброто оценяване на поставените задачи и намаляването на изпитната тревожност сред студентите. Вътрешната им мотивация и самоефективността остават постоянни.
5. Анализът на резултатите показва, че авторската методика за специализирано обучение осигурява висока ангажираност на студентите и формира позитивна, подкрепяща и мотивираща учебна среда.
6. Тестът за межкултурна ефективност се установява като надежден и валиден инструмент за измерване на межкултурната компетентност на студентите от НСА „Васил Левски“, което обосновава неговото приложение в бъдещи изследвания и практически обучения.

ПРЕПОРЪКИ

След задълбочен анализ на резултатите от експерименталното изследване на модела за изграждане на межкултурна компетентност можем да направим следните препоръки:

1. Да се надградят и обогатят съществуващите информационни стратегии за популяризиране на възможностите за международна мобилност, като наред с предоставянето на информация се включат и специализирани обучителни модули за подготовка на студентите след селекционната процедура.
2. Да се насърчи интегрирането на специализирани обучителни модули за развитието на комуникационните и межкултурните умения на студентите по „Педагогика на обучението по физическо възпитание“.
3. Да се насърчи развитието на вътрешната мотивация и самоефективността на студентите, като се използват в обучението дългосрочни проекти, рефлексивни практики и елементи на самооценка.

4. Да се разширят и обогатят механизмите за получаване на обратна връзка от студентите, включително чрез анонимни анкети, фокус групи и платформи за дискусии с цел стимулиране на активното им участие.
5. Да се надгради представената методика с елементи на допълнителна методическа подкрепа по отношение на самостоятелните задачи и финалните проекти – под формата на консултации, менторски програми и примери от практиката.

ПРИНОСИ

Дисертационният труд, базиран на експериментален дидактически модел за изграждане на межкултурна компетентност, се характеризира със следните научни, методологични и практико-приложни приноси:

Научни приноси:

1. Научното познание е обогатено чрез разработването и прилагането на педагогически модел за межкултурна компетентност в сферата на висшето образование в български контекст, като е създадена авторска методика за специализирано обучение за изграждането на межкултурна компетентност.
2. Тестът за межкултурна ефективност, използван в настоящия дисертационен труд, е валидиран и адаптиран в български академичен контекст за Национална спортна академия „Васил Левски“.

Методологични приноси:

3. Създадена е надеждна скала за оценка на учебните постижения, която може да се използва в бъдещи обучения и експериментални модели.
4. Приложени са интерактивни методи на обучение (ролеви игри, казуси, тренинги и дискусии). Разработен е набор от педагогически дейности, които целенасочено изграждат конкретни практически умения, част от межкултурната компетентност.

Практико-приложни приноси:

5. Разработени са авторски анкетни инструменти, които могат да бъдат използвани в бъдещи педагогически изследвания.

6. Моделът с разработената към него авторска методика за обучение осигурява учебни ресурси и добри практики за преподаватели и обучители, които могат да бъдат използвани и адаптирани при реализирането на бъдещи курсове и програми за изграждане на межкултурна компетентност.
7. Моделът осигурява подкрепа за стратегическите образователни приоритети на НСА „Васил Левски“, свързани с разширяването на международното участие и повишаването на конкурентоспособността на студентите на европейско и световно равнище.

ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Генчева-Василева, А., Славова, В. (2024). Нагласи и отношение на студенти към реализиране на Еразъм+ мобилности. *Сборник доклади от юбилейна научна конференция с международно участие „50 години медицинско образование и наука в Плевен“*, ИЦ МУ – Плевен, 803-812, ISBN 978-954-756-346-9.
2. Gencheva-Vasileva, A., (2024). Theoretical Framework of Intercultural Competence Assessment Tools, *Trakia Journal of Sciences*, Vol. 22, Suppl. 1, pp. 117-123, ISSN 1313-3551 (online), DOI:10.15547/tjs.2024.s.01.017.
3. Gencheva-Vasileva, A., Slavova, V. (2025) Students' Satisfaction with an Innovative Intercultural Competence Model, *Book of Proceedings, XXV International Scientific Conference “FIS Communications”*, 16-18 October 2025, Nis, Serbia, UDC 316.7:159.923.5:378.18, pp 84-89, ISBN: 978-86-81474-45-7.

NATIONAL SPORTS ACADEMY „VASSIL LEVSKI“

DEPARTMENT “THEORY OF PHYSICAL EDUCATION”



ALEKSANDRA KAMENOVA GENCHEVA-VASILEVA

**MODEL OF INTERCULTURAL COMPETENCE
FOR STUDENTS AT NATIONAL SPORTS
ACADEMY “VASSIL LEVSKI”**

ABSTRACT

**On a dissertation for acquiring the educational and scientific
degree Ph.D.**

Sofia, 2026

NATIONAL SPORTS ACADEMY “VASSIL LEVSKI”

DEPARTMENT “THEORY OF PHYSICAL EDUCATION”

ALEKSANDRA KAMENOVA GENCHEVA-VASILEVA

**MODEL OF INTERCULTURAL COMPETENCE FOR
STUDENTS AT NATIONAL SPORTS ACADEMY
“VASSIL LEVSKI”**

ABSTRACT

on PhD thesis

area of higher education: 1. Pedagogical Sciences,
professional field 1.3. Pedagogy of Education in...,
doctoral program "Physical Education in the Educational System"

PhD Supervisor:

Assoc. Prof. Vessela Kirilova Slavova, PhD

Official Reviewers:

Prof. Todor Zhelyazkov Marinov, PhD

Prof. Ekaterina Nedelcheva Sofronieva, PhD

Sofia, 2026

The PhD thesis consists of 171 standard pages. It is illustrated with 31 figures, 27 tables, and 7 appendices. The reference list includes 114 references (58 in Cyrillic and 56 in Latin alphabet). The numbering of the figures and tables in the abstract corresponds to those in the dissertation thesis.

The dissertation has been reviewed and approved for public defence by an expanded academic council of the Department of Theory of Physical Education at the Faculty of Pedagogy of the National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia, held on March 11, 2026.

The public defence will take place on June 10, 2026, at 14:00 in hall A3 at the National Sports Academy “Vassil Levski”. The materials for the PhD defence are available at the Department of Theory of Physical Education at the National Sports Academy.

INTRODUCTION

As part of their daily professional practice, physical education teachers and sports educators face the need to possess strong interpersonal, intercultural, language, and communication skills, as well as strong intercultural competence. These skills and competencies help them successfully adapt to the rapidly changing demands and attitudes of contemporary society, both nationally and globally. In the process of educating these specialists, special attention must be paid to developing skills and competencies that enable the practical application of acquired knowledge. Of particular importance is the fact that future teachers and trainers must not only develop their own intercultural competence but also transmit it through their pedagogical and educational activities. They act as mediators in the process of shaping values, attitudes, and behavioral models based on tolerance, respect, and understanding of cultural diversity. Their intercultural training plays a key role in shaping young people capable of functioning effectively and ethically in a globalized and diverse social environment. The development of educational programs that integrate social, language, communication, and professional skills is a key tool for supporting students' academic and personal development.

This dissertation is dedicated to the development, implementation, and evaluation of an experimental model for fostering intercultural competence among students at the National Sports Academy "Vassil Levski." The model is based on an integrated approach that combines theoretical instruction, interactive methods, and practical activities. Its application aims to enhance students' knowledge and skills, build confidence in intercultural communication, foster adaptive behavior, and encourage their participation in international initiatives. In this context, the dissertation justifies the need for the targeted development of intercultural competence in the training of future teachers and coaches.

CHAPTER ONE. THE SCOPE OF THE PROBLEM

I.1. INTERCULTURAL COMPETENCE – STRUCTURE, BASIC CHARACTERISTICS, AND MODELS

The cultural diversity of the contemporary world necessitates the development of a strong cultural awareness and positive attitudes toward differences among people. In-depth intercultural knowledge and skills are established as a key prerequisite for successful professional and personal interaction in the context of increasing mobility and globalization. Intercultural communication facilitates the appropriate perception and interpretation of communicative situations, a process influenced by factors such as time, place, means, and the goals of the interaction (Savova, 2009). In this context, intercultural competence is established as a competitive advantage and as one of the eight key competencies for lifelong learning.

I.1.1. Intercultural Competence – Meaning and Characteristics

Despite widespread research interest, there is no single definition of the concept of “intercultural competence” in the academic literature. It is viewed as an integrative component of a person’s overall competence, primarily linked to communicative abilities (Sotirova, 2011), as well as a set of knowledge, skills, attitudes, and personal characteristics that enable effective interaction in a multicultural environment (Deardorff, 2006; Bennett & Bennett, 2004). Based on this conceptual framework, Monash University (Australia) developed the concept that intercultural competence is a person’s ability to interact with other cultures by thinking and acting appropriately, as well as to communicate and work with people from other cultures (Monash Intercultural Lab., 2021). According to them, the main structural elements of intercultural competence are the skills of observation, active listening with understanding, analysis, and critical thinking; attitudes toward intercultural interaction—openness, curiosity, a desire for new discoveries, and respect for diversity; cultural characteristics—cultural identity, self-awareness, values, and beliefs; and communication skills—skills in verbal

and nonverbal communication, as well as linguistic and foreign language proficiency (Figure 1).

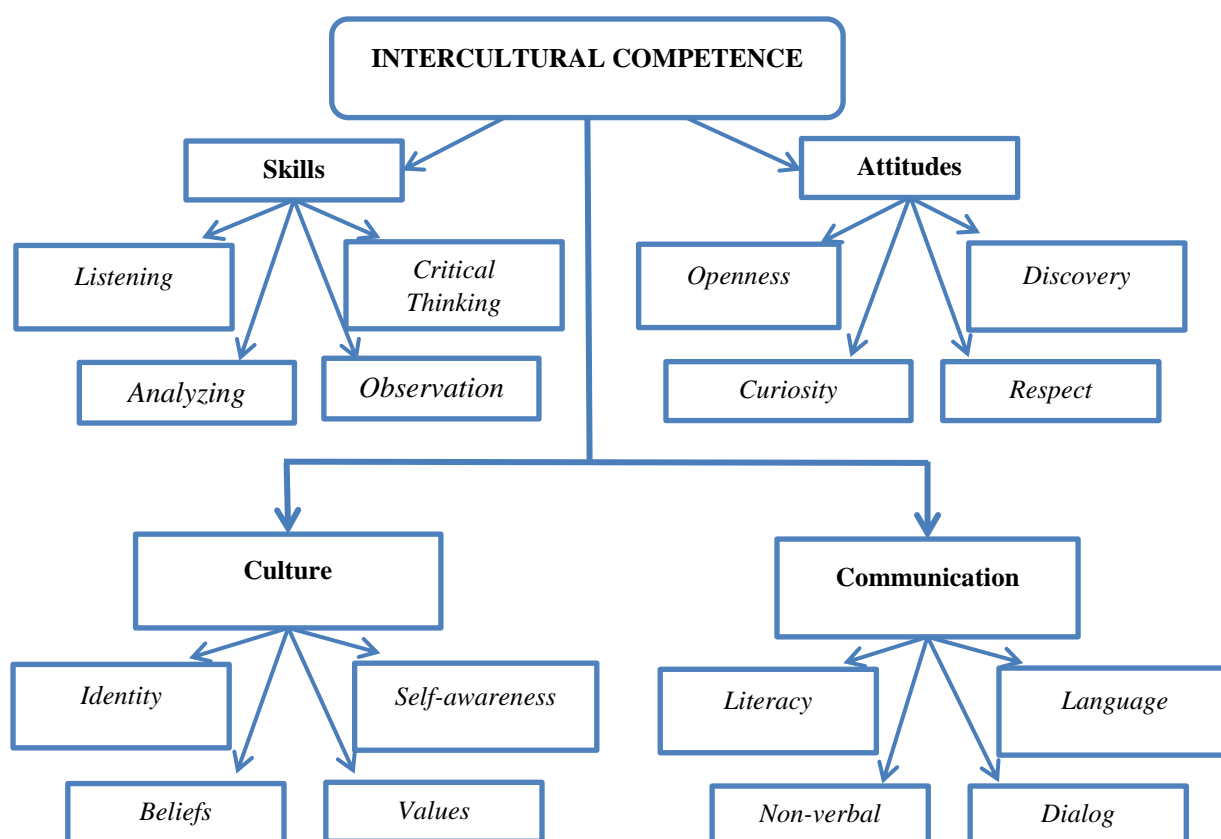


Figure 1. *Structure of Intercultural Competence*

Source: <https://www.monash.edu/arts/monash-intercultural-lab/about-the-monash-intercultural-lab/what-is-intercultural-competence>

This conceptual framework of intercultural competence has been incorporated into the development of the experimental model for building intercultural competence among students at the National Sports Academy “Vassil Levski.” All of the aforementioned elements have been incorporated into the didactic modelling process, and the curriculum and syllabus are based on this framework.

I.1.2. Models for Developing Intercultural Knowledge, Skills, and Competencies

Over the past two decades, numerous experts in the fields of management, social work, healthcare, education, and psychology have developed various concepts and models of

intercultural competence (Barrett, 2013). Among the established models, Byram's stands out which considers intercultural communicative competence as a key component of foreign language learning and emphasizes the teacher's role as a mediator in the process of its development (Byram, 1997). Bennett's model traces the development of intercultural sensitivity as a transition from ethnocentrism to ethnorelativism, based on the principles of constructivism and cognitive psychology (Bennett, 1993). Deardorff (2006) developed a process-oriented and pyramid-shaped model for assessing and developing intercultural competence, which encompasses attitudes, knowledge, skills, and internal and external outcomes of intercultural interaction. Arasaratnam's integrated model, empirically tested in various intercultural contexts, allows for its application in diverse spheres of human activity (Zhecheva, 2017). All developed models examine intercultural competence from different aspects. They reflect the main structural elements and the relationships between them. These models can be categorized as universal because they can be applied in various fields. However, in the process of didactic modelling, it is necessary.

I.1.3. Intercultural Competence in the European Higher Education Area

The European Higher Education area is based on strategic policies and programs that promote transnational cooperation and academic exchange in higher education. The "European Universities" strategic initiative, for example, aims to transform higher education by building sustainable inter-university alliances that enable the mobility of students, faculty, and researchers, while fostering the joint generation of knowledge and transdisciplinary learning. The EU Universities Strategy outlines four key objectives: establishing universities as guardians of European values, strengthening the European dimension in education and science, supporting the green and digital transitions, and enhancing the global role of European universities (European Commission, 2022). This is why the development of intercultural competence as part of the strategic goals of higher education in Europe requires a systematic approach and sustainable models to ensure focused training of students before their participation in international projects and mobility under the Erasmus+ program.

I.1.4. The European Qualifications Framework – Knowledge, Skills, and Competences

In the context of European Union policies on sustainable growth and lifelong learning, the importance of key competencies is emphasized as a fundamental factor for citizens' competitiveness and adaptability in the face of dynamic social changes. The development and recognition of knowledge, skills, and competencies contribute to personal development, professional fulfillment, social cohesion, and the promotion of educational and labor mobility (European Parliament and Council, 2008).

To ensure the transparency and comparability of qualifications, the European Qualifications Framework (EQF) was developed in 2008 and updated in 2017; it comprises eight levels defined by descriptors of knowledge, skills, and competencies (Mikhova, 2015). The National Qualifications Framework (NQF) for lifelong learning is aligned with the EQF and regulates the expected learning outcomes by educational and qualification levels, including through ECTS credits. In Bulgaria, external evaluation and quality assurance in higher education are carried out by the National Agency for Evaluation and Accreditation, which requires higher education institutions to define learning outcomes in accordance with the NQF and the EQF.

I.1.5. Legislation and regulations

A number of international and national policy documents aimed at ensuring equal rights, preventing discrimination, and promoting cultural diversity, supports the development of intercultural competence. In the European context, these principles are reflected in the White Paper on Intercultural Dialogue, "Living Together in Equality and Dignity" (Council of Europe, 2008), as well as in the Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions (Council of the European Union, 2006). These documents emphasize the importance of intercultural dialogue, mutual respect, and a culture of peaceful coexistence.

At the national level, the principles of equality and non-discrimination are enshrined in the Constitution of the Republic of Bulgaria (Art. 6 and Art. 53), as well as in the Protection against Discrimination Act and the Preschool and School Education Act. Regulation No. 13 of the Ministry of Education and Science (2016), which regulates civic, health, environmental, and intercultural education, also plays an important role.

I.2. CONTEMPORARY PEDAGOGICAL APPROACHES, PRINCIPLES, AND MODELS IN EDUCATION

The instructors must proceed with care and select the appropriate pedagogical methods, didactic models, and principles when planning a training program. The term “training” refers to “the systematic teaching of knowledge and skills in a particular field” (Bulgarian Language Dictionary, 2002, Vol. 11). It lies at the foundation of pedagogical and didactic processes. For this reason, this dissertation clarifies the science of pedagogy, in particular didactics, education as a pedagogical process, as well as the processes of didactic modelling through which the goals, tasks, and methodology of a training program are formed. The competency-based approach, which forms the basis of the training program developed for the purposes of this dissertation, emphasizes the integration of knowledge and skills from one subject area into another. At the core of the competency-based approach is “the dynamic perception of competencies as a complex of knowledge, skills, and attitudes that are developed in school and enriched throughout life, aimed at ‘equipping’ young people with life skills that will serve them for full personal, social, and professional fulfilment and to ensure the sustainable development of future generations” (Ministry of Education and Science, 2019). Applying the competency-based approach in the developed model for building intercultural competence among students at the National Sports Academy “Vassil Levski” will, on the one hand, lead to the acquisition of knowledge and skills necessary for the professional development of future specialists. On the other hand, it will contribute to the development and refinement of a rich set of qualities and competencies for the individual’s personal and social growth.

I.3. SPECIFIC CHARACTERISTICS OF INTERCULTURAL EDUCATION IN THE CONTEXT OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

In the contemporary educational context, the role of the physical education teacher and the coach is not limited to improving students' motor skills and the technical proficiency of athletes. It is also related to the development of social and intercultural competencies. Therefore, teachers and coaches must be prepared to work in a multicultural environment and be sensitive to the cultural diversity of their students and athletes. The school and sports environment can serve as an effective platform for developing various personal, communicative, social, and intercultural skills among students. This creates conditions for learning to interact effectively with people from other cultures, to respect and accept differences, and to respond appropriately in various intercultural situations. In this context, intercultural competence should be viewed as an essential component of the professional profile of a physical education teacher, alongside their pedagogical and methodological skills. This is why the introduction of intercultural education in higher education in the field of sports and physical education can be defined as a necessity.

I.4. GOOD PRACTICES FOR BUILDING INTERCULTURAL COMPETENCE

In the Bulgarian context, an example of training in the field of intercultural competence is the program offered by the Varna University of Management, titled "Inclusion and Diversity in Business through Intercultural Engagement," which was implemented in 2022 as part of the Blended Intensive Program under the Erasmus+ program (Varna University of Management, 2024). The training is conducted in both in-person and online formats and is aimed at developing skills for working in a multicultural environment through group projects, role-playing, and discussions. A similar course has also been implemented at the University of Economics – Varna, where an international team of instructors conducts training on intercultural competence in the context of international advertising (University of Economics – Varna, 2023).

In 2017, the National Sports Academy “Vassil Levski” tested a training module titled “Intercultural Communication” for future coaches as part of the MOVE project under the Erasmus+ program. The training includes interactive exercises, case studies, and simulations aimed at developing skills for adapting to various intercultural situations in an international sports environment.

There are numerous examples of models developed to foster intercultural competence in higher education. In this regard, it has been observed that these are most often implemented as projects of limited duration, which makes them dependent on external funding and restricts their scope. This underscores the importance of projects as a means of fostering innovation and new pedagogical practices, on the one hand. On the other hand, it is necessary for proven models to be adapted and integrated into university curricula and programs, ensuring the systematic and sustainable development of intercultural competence, which should be reflected in universities’ internationalization strategies.

I.5. SUMMARY OF THE THEORETICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING A MODEL FOR BUILDING IC

The analysis of contemporary scientific concepts, models, and pedagogical approaches highlights the multifaceted nature of intercultural competence, which integrates cognitive and behavioural dimensions. In the context of modern society, it has a significant impact on successful professional and social fulfilment, particularly in fields such as education and sports, where communication and interaction between representatives of different cultures are a constant element of professional activity.

Intercultural competence is based on the interrelationship between knowledge, skills, attitudes, and values that support effective intercultural communication. The models of Byram (1997), Bennett (1993), Derdorff (2006), and Arasaratnam (2013) demonstrate the evolution of the concept from descriptive and static frameworks to integrated and process-oriented models that emphasize personal development, cultural awareness, and empathy. In today’s globalized society, intercultural competence is viewed as a

dynamic process of learning and development, linked to the formation of attitudes of openness, respect, and tolerance, as well as the ability for critical thinking and self-assessment.

Traditional models of intercultural competence have been developed primarily in the context of foreign language education, business, or international management and do not sufficiently account for the specific nature of physical education and sports. In this field, interaction requires effective nonverbal communication, strong emotional engagement, and pronounced group dynamics, which necessitates adapting existing theoretical frameworks to the conditions of sports education practice. An analysis of contemporary practices shows that in the Bulgarian educational and sports environment, initiatives for the development of intercultural competence are primarily implemented through project programs and international partnerships.

This underscores the need to create a sustainable training model that ensures systematicity and consistency in the process of developing intercultural competence among students. In this context, the development and testing of a model for students at the National Sports Academy “Vassil Levski” represents a logical extension of existing theoretical frameworks and establishes a scientific basis for experimental research into its effectiveness and applicability.

HYPOTHESIS

Based on the theoretical analysis conducted, the following hypothesis is postulated:

We assume that *the pedagogical model designed and applied in the teaching process would have a positive effect on the development of intercultural competence among students enrolled in the Bachelor’s degree program in “Pedagogy of Physical Education” at the National Sports Academy “Vassil Levski.”*

CHAPTER TWO. AIM, OBJECTIVES, METHODOLOGY, AND ORGANIZATION OF THE EXPERIMENTAL STUDY

II.1. AIM, OBJECTIVES, SUBJECT, AND SCOPE OF THE STUDY

II.1.1. Aim

The aim of this study is to evaluate the effectiveness of a pedagogical model for developing intercultural competence among students at the National Sports Academy “Vassil Levski”.

II.1.2. Objectives

To achieve the research objective, the following objectives have been formulated:

1. To conduct a theoretical, logical, and substantive analysis of the literature on the subject of the problem under consideration.
2. To develop a model for building intercultural competence among students at the National Sports Academy “Vassil Levski” through the creation of a specialized teaching methodology.
3. To test the methodology within the framework of the developed model and apply it through a pedagogical experiment.
4. To determine whether the research hypothesis is confirmed or rejected by analysing, summarizing, and presenting the results obtained.
5. To formulate conclusions and recommendations for the future application of the model for building intercultural competence.

II.1.3. Object, subject of study, and sample

The object of the study is intercultural competence.

The subject of this study is the effectiveness of the intercultural competence model among students at the National Sports Academy "Vassil Levski."

The participants in the study are students at the National Sports Academy “Vassil Levski” enrolled in bachelor’s degree programs (Table 3).

Table 3. Sample

Study	Gender		Total
Descriptive experiment			
Motivations for participating in student mobility programs	Male	177	365
	Female	188	
Intercultural effectiveness	Male	107	200
	Female	93	
Formative experiment			
Experimental group	Male	21	46
	Female	25	
Control group	Male	17	43
	Female	26	

II.2. METHODOLOGY AND ORGANIZATION OF THE STUDY

II.2.1. Methods of the Experimental Study

The proposed experimental model for developing intercultural competence was tested as part of a pedagogical experiment conducted during the 2023/2024 and 2024/2025 academic years. To examine the effectiveness of the proposed experimental model, the following scientific research methods were used:

II.2.1.1. Theoretical and content analysis of bibliographic sources

The specialized academic sources and various normative and legal-regulatory documents have been analysed with regard to the nature, necessity, possibilities, methodology, and existing models for developing intercultural competence. A total of 115 sources were studied, analysed, and summarized, of which 59 were in Cyrillic and 56 in Latin alphabet.

II.2.1.2. Methods of Experimental Research

➤ **Pedagogical observation**

Two educators conducted pedagogical observation in a targeted and systematic manner during the implementation of the experimental model. It was conducted based on generalized criteria related to student activity and engagement, the degree to which the goals and objectives of the educational activities were realized and achieved, the students' attitudes toward the learning process, as well as the absence of difficulties in their implementation.

➤ **Survey method**

For the purposes of this study, two questionnaires were developed:

- A survey of students' motivation and attitudes toward participating in international projects and events.
- A survey of satisfaction with training designed to build intercultural competence.

➤ **Test battery**

Reliable and validated tests, specifically selected for the purposes of this experiment, were used to assess and measure intercultural skills and competencies:

- Intercultural Effectiveness Scale
- Motivated Strategies for Learning Questionnaire

➤ ***Pedagogical experiment***

The pedagogical experiment aimed to test and evaluate the developed experimental model for building intercultural competence. The participants were divided into an experimental group (EG) and a control group (CG). In the CG were applied traditional teaching methods, while in the EG was applied the author's developed methodology. The experiment was conducted in three phases between June 2024 and December 2025.

➤ ***Mathematical and statistical methods***

○ **Descriptive statistics**

The descriptive approach was used to examine the structure of the data, its distribution, and variability, as well as to identify existing trends prior to applying statistical methods for analysing the results.

○ **Factor analysis**

A factor analysis using the principal component method was applied to identify and structure the latent factors that influence intercultural effectiveness.

○ **Statistical hypothesis testing**

To test the research hypotheses, statistical methods were applied, selected based on the nature of the variables and the formulation of each hypothesis:

- **Student's t-test for independent samples** – to compare mean values between the EG and CG (Gigova, 2019).

- **Student's t-test for paired samples** – to compare results at the beginning and end of the study within each group – the experimental group (EG) and the control group (CG) (Gigova, 2019).
- **Analysis of variance for repeated measures** – to assess performance on the individual components of the learning process (Ganeva, 2016).
 - o **Graphical analysis** – the obtained results are presented in various graphs and charts after data processing.

➤ **Didactic modelling**

An experimental pedagogical model for building intercultural competence has been developed, taking into account factors in both the internal and external educational environments. The model is aimed at both the acquisition of theoretical knowledge and the development of “soft” skills and attitudes applicable in various social and professional contexts.

II.2.2. Methodology of the study

II.2.2.1. Assessment stage

1) Assessment of knowledge, skills, and attitudes

During the assessment stage, the theoretical knowledge, intercultural competence, motivational strategies, and attitudes of the students in the experimental and control groups were evaluated at the beginning of the course

2) Development of a model for building intercultural competence

An original theoretical pedagogical model was developed for building intercultural competence among students at the National Sports Academy “Vassil Levski” (Figure 9). The model presented a comprehensive dynamic system in which the objectives, content, methods, forms of instruction, and assessment functioned in mutual interdependence. The model created conditions for the development of knowledge, skills, and attitudes in the field of intercultural competence. Its structural components and the influence of internal and external factors justified the development of a specialized teaching methodology, which has undergone experimental testing and empirical verification.

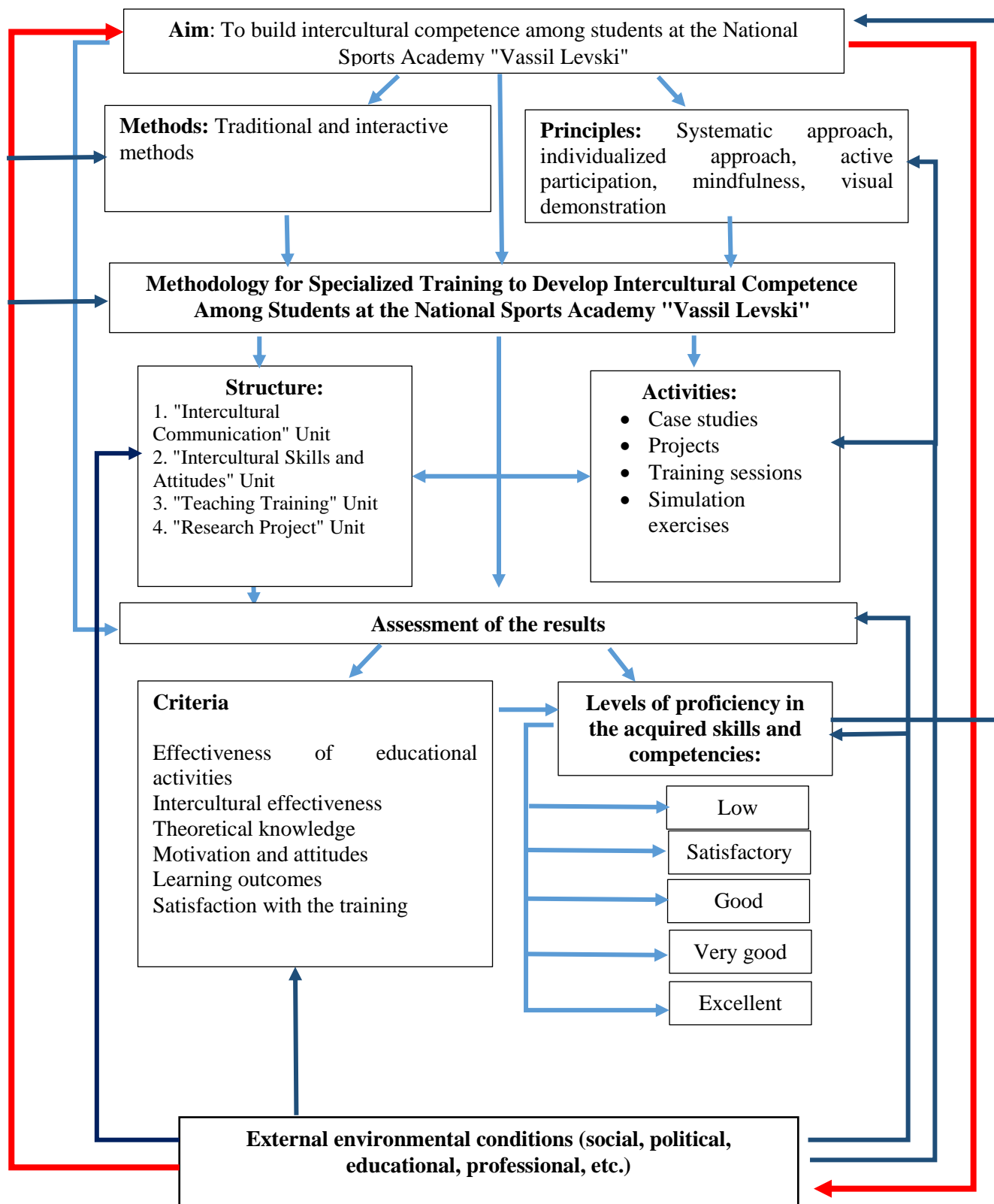


Figure 9. A theoretical pedagogical model for developing intercultural competence among students at the National Sports Academy "Vassil Levski"

3) Development of a specialized training methodology

In accordance with the proposed theoretical model, an original methodology has been developed for building intercultural competence (IC) among students at the National Sports Academy “Vassil Levski,” which constitutes the practical component of the pedagogical model.

➤ *Aim of the specialized training*

The aim of this specialized training is to systematically build and develop the intercultural competence of students at the National Sports Academy “Vassil Levski” who are enrolled in bachelor’s degree programs.

➤ *Objectives of specialized training*

To achieve the goal of specialized training, the following key objectives have been formulated:

- to identify appropriate pedagogical methods and principles to be applied;
- to define the expected outcomes;
- to establish the timeframe for conducting the training within the pedagogical experiment;
- to develop a thematic lesson plan and curriculum;
- to establish criteria and parameters for evaluating the achieved learning outcomes;
- to analyse the achieved results and make recommendations.

➤ *Teaching methods and principles*

The methodology of the specialized training is based on the principles of teamwork, learning by doing, systematicity, consistency, and a competency-based approach. The training process combines traditional and interactive methods—scenario-based and role-playing exercises, discussions, and debates—that stimulate creativity, critical thinking, and the clear expression of ideas.

➤ *Expected learning outcomes within the framework of the model*

At the end of the training, participants were expected to have acquired knowledge of communication processes, culture, and cultural identity; develop skills in effective communication, active listening, and resolving intercultural conflicts; as well as

attitudes of tolerance and confidence when interacting in an international environment in the field of sports and physical education.

➤ ***Timeframe***

The specialized training is scheduled to take place over the course of one semester (14 academic weeks). A training schedule has been planned for this purpose.

➤ ***Thematic Curriculum***

For the purposes of the experimental methodology, a thematic curriculum has been developed and incorporated into the experimental training program. It consists of 60 hours of specialized training, including individual work, carried out within a one-semester period as part of the language studies.

➤ ***Description of the learning activities involved in the specialized training***

The educational activities are organized into four thematic modules: “Intercultural Communication,” “Intercultural Skills and Attitudes,” “Building Intercultural Competence – Pedagogical Training,” and “Research Project.” They include pedagogical games, discussions, case studies, role-playing scenarios, and independent assignments aimed at acquiring knowledge about intercultural communication, developing skills for interaction in a multicultural environment, and overcoming stereotypes. As part of the research project, students develop a team report and presentation through which they integrate and apply the knowledge and skills they have acquired.

➤ ***System for student performance assessment***

The developed assessment system allows differentiated measurement of the cognitive, behavioural, and applied components of intercultural competence. This makes it possible to track students’ academic progress throughout the entire learning process. Assessment is based on a comprehensive approach and includes an evaluation of knowledge, skills, and their integrated application. The cumulative score is transformed according to a developed grading scale in accordance with the established six-point grading system used in Bulgarian higher education.

➤ ***Learning outcome***

The learning outcome is the result of the experimental methodology and consists of a team research report and presentation on the main intercultural characteristics and

trends in physical education systems around the world. Assessment of the learning outcome for the development of intercultural competence is based on a combined approach, involving a group assessment of the written report and an individual assessment of the presentation.

II.2.2.2. Formative stage

The field testing of the experimental pedagogical model for developing intercultural competence was conducted during the summer semester of the 2024/2025 academic year. The specialized methodology was integrated into the foreign language study plan and implemented by an English language instructor using a bilingual approach (Bulgarian and English). At the beginning and at the end of the semester, initial and final assessments were made to evaluate the theoretical knowledge, intercultural competence, and learning motivation of both KG and EG students. The experimental group studied according the specialized methodology for building intercultural competence, while the control group followed the traditional foreign language learning methodology at the National Sports Academy “Vassil Levski.”

II.2.2.3. Experimental stage

In the final stage, the obtained results are analysed. The comparison of data at the beginning and end of the experiment in the EG, as well as between the results of the EG and CG, allows us to determine whether the applied methodology has led to a statistically significant positive change in the knowledge, skills, and attitudes of the students in the EG.

II.2.2.4. Assessment of the effectiveness of the developed methodology

Specific criteria, indicators, and tools have been established to evaluate the results achieved through the experimental methodology. The criteria for evaluating the model’s effectiveness are aimed at assessing and analysing changes in students’ cognitive and social skills and knowledge, their personal attitudes and satisfaction, as well as their academic achievements.

II.2.3. Organization of the study

The experimental study was conducted in four consecutive phases.

- **First phase** (December 2023 – June 2024) – A theoretical and logical analysis of the relevant scientific literature was performed, a questionnaire was developed to assess attitudes toward participation in international activities, the level of intercultural effectiveness was examined, and the research objectives, tasks, and hypotheses were formulated.
- **Second phase** (June 2024 – January 2025) – a theoretical model was constructed and a specialized methodology for building intercultural competence was developed.
- **Third phase** (January – May 2025) – the experimental model was tested in a real educational setting.
- **Forth phase** (June 2025 – February 2026 г.) – mathematical and statistical processing and analysis of the empirical data were carried out.

CHAPTER THREE: ANALYSIS OF THE RESULTS OF THE EXPERIMENTAL STUDY

III.1. QUANTITATIVE AND QUALITATIVE ANALYSIS OF THE EMPIRICAL DATA FROM THE CONSTATIVE PART OF THE PEDAGOGICAL EXPERIMENT

III.1.1. Results of a survey on the attitudes of students at the National Sports Academy “Vassil Levski” toward participation in international projects and events

From January to June 2024, a survey was conducted by using a specially designed questionnaire to assess the attitudes of students at the National Sports Academy “Vassil Levski” toward participating in international projects and events. Students’ intercultural competence is particularly evident in this area of academic achievement. The survey included 365 students at the Academy enrolled in bachelor’s degree programs, of whom 177 were men (48%) and 188 were women (52%).

The level of foreign language proficiency is of particular importance for successful participation in international projects. About half of the survey respondents (53%) are proficient in at least one foreign language, while 10% are not proficient in any foreign language. The average level of foreign language proficiency is B1-B2 (Figure 15), according to the Common European Framework of Reference for Languages.

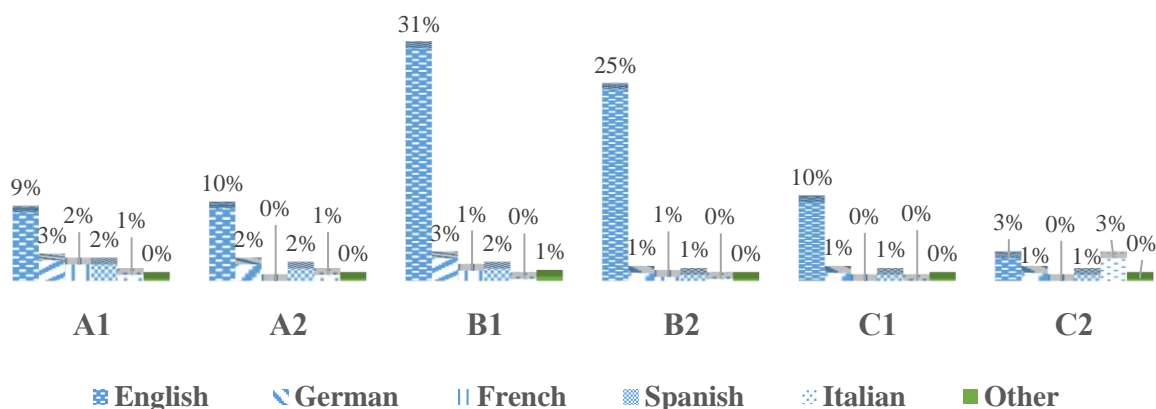


Figure 15. *Level of proficiency in a foreign language*

In most cases, the required level of foreign language proficiency for such international activities is B2. In this regard, there is potential for further improvement of language competencies through targeted specialized teaching programs designed to support the preparation of students with a lower level of foreign language proficiency.

Among the predominant motives for participating in international activities and events are professional development (75%), improving foreign language skills (60%), expanding social networks (55%), and enhancing competitiveness (41%). The main obstacles cited are lack of financial resources (43%), insufficient language training (38%), limited social skills (24%), and employment (27%). At the same time, 86% of respondents consider it necessary to organize an informational meeting, and 82% express a willingness to participate in specialized training (Figure 21).

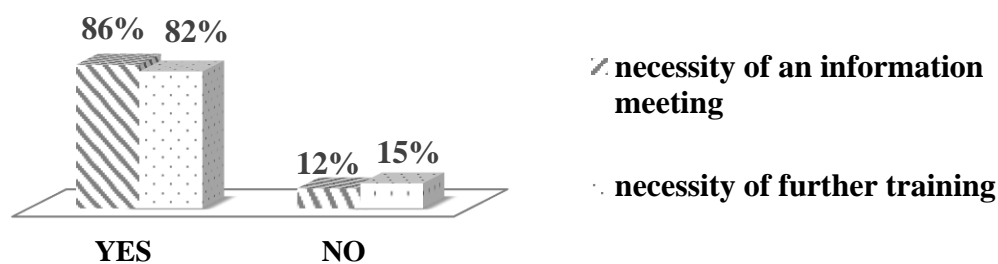


Figure 21. *Need of information meetings and specialized trainings*

These findings highlight the importance of providing additional forms of support to students through targeted training and emphasize the need to offer such educational support to help them develop the knowledge, skills, and attitudes necessary for effective interaction in an intercultural context.

III.1.2. Results of the factor analysis of the questionnaire on intercultural effectiveness among students at the National Sports Academy “Vassil Levski”

With a view to using the Intercultural Effectiveness Questionnaire as an assessment tool for the experimental model, a study was conducted to evaluate its reliability and validity among 200 students at the National Sports Academy “Vassil Levski” (45% men; 55% women). The instrument underwent a double-blind translation and back-translation process and was contextualized according to the characteristics of the study population. The initial reliability of the scale was $\alpha=0.84$, and after eliminating items with low correlation ($r<0.30$), the final version of 12 items achieved high internal consistency ($\alpha=0.939$).

The sample adequacy indicators (KMO = 0.933; Bartlett’s $\chi^2 = 1707.344$, $p < 0.001$) confirm the suitability of factor analysis. Exploratory factor analysis reveals a two-factor structure explaining 62.96% of the total variance, with clearly distinguished factors: “Comfort and Confidence in Communication” and “Adaptive Communication and Behaviour.”

Intercultural effectiveness norms were calculated (Table 14) based on the descriptive characteristics of the scales (Table 13). These data reveal differences in ratings between men and women.

Table 13. *Descriptive characteristics of scales by gender*

	Overall Score		Comfort and confidence in communication		Adaptive communication and behaviour	
	Mean	S	Mean	S	Mean	S
Male	3,32	0,98	3,54	0,89	3,76	1,14
Female	3,74	0,64	3,65	0,72	4,33	0,66
Total	3,55	0,85	3,59	0,86	4,03	0,99

The scores are standardized into percentiles for the sample of 200 students (Table 14). For women, a low level of intercultural effectiveness is observed at an overall average below 3.08, and for men, below 2.33. A high level for both genders is observed

at values above 4.25, with the intermediate range indicating average levels of intercultural effectiveness.

Table 14. *Standards for self-assessment of intercultural competence*

Percentiles	Level of IC	Overall score			Comfort and confidence in communication			Adaptive communication and behaviour		
		<i>M</i>	<i>F</i>	<i>Total</i>	<i>M</i>	<i>F</i>	<i>Total</i>	<i>M</i>	<i>F</i>	<i>Total</i>
P ₉₇	Outstanding	5,50	4,83	5,17	5,38	5,00	5,19	6,00	5,50	5,75
P ₉₀	Excellent	4,83	4,67	4,75	4,75	4,63	4,69	5,25	5,25	5,25
P ₇₅	Very good	4,25	4,25	4,25	4,13	4,13	4,13	4,5	4,75	4,63
P ₅₀	Good	3,58	3,92	3,75	3,50	3,63	3,57	3,75	4,25	4,00
P ₂₅	Satisfactory	2,92	3,42	2,86	2,88	3,13	3,01	3,00	3,75	3,38
P ₁₀	Poor	2,33	3,08	2,71	2,25	2,75	2,5	2,25	3,50	2,88
P ₃	Weak	1,75	2,67	2,21	1,75	2,25	2,00	1,50	3,00	2,25

Legend: M – male; F – female

Based on the psychometric study conducted, we can conclude the intercultural effectiveness test exhibits high internal consistency and reliability on the scale and can be applied in evaluating the effectiveness of the experimental methodology. Consequently, there are sufficient data to proceed to the actual testing of the functionality of the developed model and methodology for building intercultural competence among students at the National Sports Academy “Vassil Levski.”

III.2. QUANTITATIVE AND QUALITATIVE ANALYSIS OF THE EMPIRICAL DATA FROM THE CONTROL PHASE OF THE PEDAGOGICAL EXPERIMENT

III.2.1. Results of the pedagogical observation

The pedagogical observation was conducted during the implementation of the applied methodology among students in the experimental group during the summer semester of the 2024/2025 academic year. Its purpose was to evaluate the effectiveness of the planned educational activities. The assessment was based on eight predefined criteria. A score (from 1 to 6) for each criterion was assigned to each specialized activity during foreign language classes and is determined on a six-point scale by two independent instructors. A score of “1” indicated that a given criterion is not met, while a score of

“6” indicates full fulfilment of the criterion. The results of the pedagogical observation demonstrate the high effectiveness and functionality of the experimental methodology (Table 15).

Table 15. *Average rating of the effectiveness of the educational activities of the proposed experimental methodology*

Criteria	Mean	S
Attendance	4,89	0,782
Active student participation	4,89	1,167
Successful implementation of the educational activities	5,67	0,500
Successful achievement of the educational objectives	5,89	0,333
Successful fulfillment of the teaching objectives	5,11	0,782
Positive attitude	5,00	1,000
Recommendations and comments	2,22	1,716
Lack of issues	5,44	0,527
Overall evaluation	4,89	0,789

The value of Cronbach’s alpha coefficient ($\alpha = 0.83$), calculated for the eight criteria included in pedagogical observation, indicated very good internal reliability of the scale, which means the criteria used consistently and reliably measure the effectiveness of the educational activities included in the experimental methodology.

The high “very good” rating from the pedagogical observation demonstrated that the experimental model is highly effective. The standard deviation suggested that this high effectiveness is reliable and consistent across all observed lessons. The results of the pedagogical observation show that the learning activities are precisely planned, successfully implemented, and achieve the pre-set goals. The curriculum and syllabus are functional and are implemented without significant difficulties, and the didactic tasks are well-structured and selected. The students’ strongest interest is observed during training sessions, group work, and discussions.

However, the experimental methodology calls for the creation of a positive, engaging, and supportive learning environment. The lowest rating was given for the criterion “Recommendations and Comments” ($M=2.22$; $S=1.716$). Consequently, recommendations and comments from students were rare and inconsistent during individual class sessions. This may be due to the traditional, teacher-centered

educational model to which students are accustomed. On the other hand, the students' positive attitude toward the model suggests that their high satisfaction accounts for the lack of recommendations for improvement. We assume that since the presented model is innovative and non-standard for the students, they are unable to formulate recommendations for improving its effectiveness immediately after each session.

An analysis of the results of the pedagogical observation allows us to conclude that the educational activities included in the experimental model are effective and functional.

III.2. Results of a study on intercultural effectiveness

The intercultural effectiveness test was administered at the beginning and end of the semester to the experimental group (EG) and the control group (CG). Student's t-test for paired samples was used to analyse within-group changes, and Student's t-test for independent samples was used to compare between groups at a significance level of $\alpha = 0.05$.

The results show that in the control group, no statistically significant differences were found in any of the indicators—overall assessment ($t=0.34$, $P<0.05$), comfort and confidence in communication ($t=0.31$, $P<0.05$), and adaptive communication and behavior ($t=0.16$, $P<0.05$) (Table 16). Consequently, other factors influence the level of intercultural effectiveness in the CG, where the experimental model was not applied.

As a result of the methodology applied to build intercultural competence, Table 17 shows that there is a statistically significant increase in the mean score for comfort and confidence in communication ($d=0.92$; $S=0.10$; $t = 2.98$, $P>99\%$), adaptive communication and behavior ($d=0.91$; $S=0.75$; $t=2.34$; $P>95\%$), and the overall average rating ($d=1.24$; $S=0.42$; $P>99\%$) among students from the Experimental group.

Table 16. *Intra-group changes in the scores of the Intercultural Effectiveness Test for the CG*

Factors \ Indicators	Beginning of the study		End of the study		d	t	P(%)
	Mean	S	Mean	S			
Overall score	3,92	0,77	3,89	0,74	0,03	0,34	20,70%
Comfort and confidence in communication	3,82	0,80	3,77	0,78	0,05	0,31	24%
Adaptive communication and behavior	3,76	0,67	3,73	0,67	0,03	0,16	13%

Table 17. *Intra-group changes in the scores on the Intercultural Effectiveness Test for EG*

Factors \ Indicators	Beginning of the study		End of the study		d	t	P (%)
	Mean	S	Mean	S			
Overall score	3,89	0,42	5,13	0,42	1,24	2,99	99,50%
Comfort and confidence in communication	3,74	0,08	4,66	0,10	0,92	2,98	99%
Adaptive communication and behavior	3,98	0,58	4,89	0,75	0,91	2,34	97%

The mean overall score (Table 18) at the beginning of the study did not differ significantly between the EG and the CG ($d=0.03$; $t=0.09$, $P<0.05$). The same trend was observed regarding the ratings of both groups at the beginning of the study—comfort and confidence in communication ($d=0.08$; $t=0.57$; $P<0.05$) and adaptive communication and behaviour ($d=0.22$; $t=0.72$; $P<0.05$). Consequently, prior to the implementation of the experimental model, the two groups of students demonstrated a relatively similar baseline level of intercultural competence.

Table 18. *A comparative analysis of intercultural effectiveness scores between the CG and the EG at the beginning of the study*

No	Indicators Factors	CG			EG			d	t	P%
		N	Mean	S	N	Mean	S			
1	<i>Overall score</i>	43	3,92	0,77	46	3,89	0,42	0,03	0,09	7%
2	<i>Comfort and confidence in communication</i>	43	3,82	0,80	46	3,74	0,08	0,08	0,58	43%
3	<i>Adaptive communication and behavior</i>	43	3,76	0,67	46	3,98	0,58	0,22	0,72	53%

However, a significant and sustained increase was observed in the experimental group at the end of the study (Table 19).

Table 19. *Comparative analysis of intercultural effectiveness scores between the CG and the EG at the end of the study*

No	Indicators Factors	CG			EG			d	t	P%
		N	Mean	S	N	Mean	S			
1	<i>Overall score</i>	43	3,89	0,42	46	5,13	0,42	1,24	2,65	99,99%
2	<i>Comfort and confidence in communication</i>	43	3,77	0,78	46	4,66	0,10	0,89	2,12	97%
3	<i>Adaptive communication and behavior</i>	43	3,73	0,67	46	4,89	0,75	1,16	1,98	96%

After applying the experimental methodology for developing intercultural competence, the students in the experimental group showed better results than those in the control group across all three factors. These results confirm the effectiveness of the experimental methodology and its positive effect on the development of intercultural competence. The students feel more relaxed and confident in the process of intercultural communication. They have acquired knowledge and skills for preserving their own identity in various intercultural situations. They have improved their skills and attitudes

regarding expressing respect for foreign cultures, as well as adapting their behaviour to different intercultural conditions.

The differences in the scores between the two groups are shown in Figure 23.

■ Total □ Comfort and Confidence in Communication ▨ Adaptive Communication and Behavior

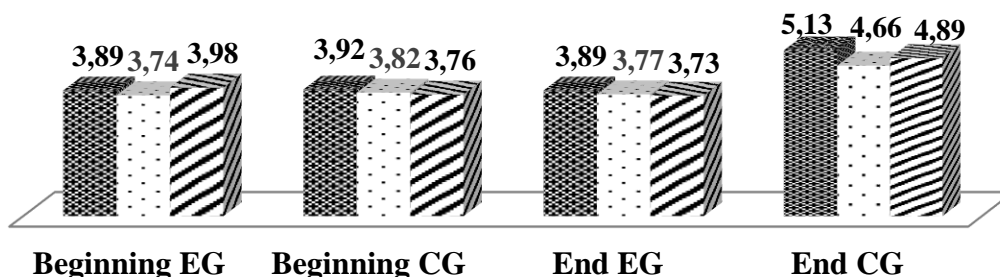


Figure 23. Differences in scores for intercultural effectiveness between the EG and the CG

The analysis of intercultural effectiveness of the EG demonstrated that the change was highly statistically significant and was the result of the applied intervention, rather than due to random factors. The data confirmed that the applied methodology led to a significant and statistically substantiated acquisition of key intercultural skills and abilities, demonstrating a lasting practical effect on students' preparation for effective communication and work in diverse cultural contexts.

III.2.3. Results of study on motivational strategies for learning

The statistical analysis was performed using Student's t-test for paired samples to assess intra-group changes and Student's t-test for independent samples to compare the experimental group (EG) and the control group (CG).

Within the CG, no statistically significant intra-group changes were observed in any of the examined indicators (Table 20). The overall assessment remained unchanged ($d=0.01$; $t=0.091$; $P<95\%$).

Table 20. *Intra-group changes in the learning motivation strategies of the CG*

Indicators Factors	Beginning of the study		End of the study		d	t	P(%)
	Mean	S	Mean	S			
<i>Overall score</i>	4,54	0,65	4,55	0,44	0,01	0,091	7,20%
<i>Extrinsic Goal Orientation</i>	4,59	1,02	4,80	0,74	0,22	1,139	73,90%
<i>Intrinsic Goal Orientation</i>	4,52	0,82	4,58	0,63	0,06	0,429	33%
<i>Task Value</i>	4,80	0,95	4,64	0,71	0,16	1,076	71%
<i>Control of Learning Beliefs</i>	4,66	0,92	4,91	0,73	0,25	1,404	83,10%
<i>Self-Efficacy Learning Performance</i>	4,89	0,81	4,71	0,60	0,19	1,081	71%
<i>Test Anxiety</i>	3,52	0,81	3,65	0,94	0,13	0,673	49,50%

Table 21. *Intra-group changes in the learning motivation strategies of the EG*

Indicators Factors	Beginnign of the study		End of the stufy		d	t	P (%)
	Mean	S	Mean	S			
<i>Overall score</i>	4,75	0,53	5,82	0,49	1,08	3,43	98,40%
<i>Extrinsic Goal Orientation</i>	4,42	0,75	5,87	0,82	1,45	3,05	99,90%
<i>Intrinsic Goal Oriention</i>	4,77	0,75	4,93	0,88	0,16	0,51	39%
<i>Task Value</i>	4,79	0,84	5,72	0,70	0,93	1,88	95%
<i>Control of Learning Beliefs</i>	4,84	1,05	5,74	0,97	0,90	2,07	96%
<i>Self-Efficacy Learning Performance</i>	4,97	0,67	4,99	0,90	0,02	0,16	13%
<i>Test Anxiety</i>	4,50	0,76	4,96	1,09	0,46	1,99	95%

The extrinsic goal orientation ($d=0.22$; $t=1.139$; $P<0.05$) and the Control of Learning Beliefs ($d=0.25$; $t=1.404$; $P<0.05$) changed only slightly, without reaching statistical significance. The results indicate that in the CG, the natural learning process did not lead to significant changes in students' motivational learning strategies.

Data on intra-group changes in the experimental group show significant improvements on several key indicators (Table 21). The overall assessment of learning motivation strategies increased significantly ($d=1.08$; $t=3.43$; $P>95\%$), indicating increased training effectiveness and a stronger achievement orientation among students. The intervention had a stronger effect on extrinsic motivation and the management of academic stress, while intrinsic motivation changed to a lesser extent.

Table 22. *Comparative analysis of learning motivation strategies between the EG and the CG at the beginning of the study*

No	Indicators Factors	CG			EG			d	t	P%
		N	Mean	S	N	Mean	S			
1	<i>Extrinsic Goal Orientation</i>	43	4,59	1,02	46	4,42	0,75	0,17	0,89	62,6%
2	<i>Intrinsic Goal Orientation</i>	43	4,52	0,82	46	4,77	0,75	0,25	1,53	87%
3	<i>Task Value</i>	43	4,80	0,95	46	4,79	0,84	0,01	0,43	3%
4	<i>Control of Learning Beliefs</i>	43	4,66	0,92	46	4,84	1,05	0,18	0,86	61%
5	<i>Self-Efficacy Learning Performance</i>	43	4,89	0,81	46	4,97	0,67	0,08	1,98	95%
6	<i>Test Anxiety</i>	43	3,52	0,81	46	4,50	0,76	0,98	5,9	99,9%
7	<i>Overall Score</i>	43	4,54	0,65	46	4,75	0,53	0,21	0,82	59%

A comparison between the experimental and control groups shows similar initial levels at the beginning of the study (Table 22). At the end of the study, however, the experimental group demonstrated significantly greater improvement on key indicators, particularly in the Task Value ($d=1.09$; $P>99\%$) and overall assessment ($d=1.28$; $P>99\%$), confirming the strong positive effect of the experimental model on students' academic engagement.

Table 23. *Comparative analysis of learning motivation strategies between the EG and the CG at the end of the study*

№	Indicators	CG			EG			d	t	P%
	Factors	N	Mean	S	N	Mean	S			
1	<i>Extrinsic Goal Orientation</i>	43	4,80	0,74	46	5,87	0,82	1,07	1,99	97%
2	<i>Intrinsic Goal Orientation</i>	43	4,58	0,63	46	4,93	0,88	0,35	0,61	46%
3	<i>Task Value</i>	43	4,64	0,71	46	5,72	0,70	1,09	3,11	99,7%
4	<i>Control of Learning Beliefs</i>	43	4,91	0,73	46	5,74	0,97	0,83	3,49	99,9%
5	<i>Self-Efficacy Learning Performance</i>	43	4,71	0,60	46	4,99	0,90	0,29	1,46	85%
6	<i>Test Anxiety</i>	43	3,65	0,94	46	4,96	1,09	1,31	3,39	99,9%
7	<i>Overall Score</i>	43	4,55	0,44	46	5,82	0,49	1,28	3,59	99,9%

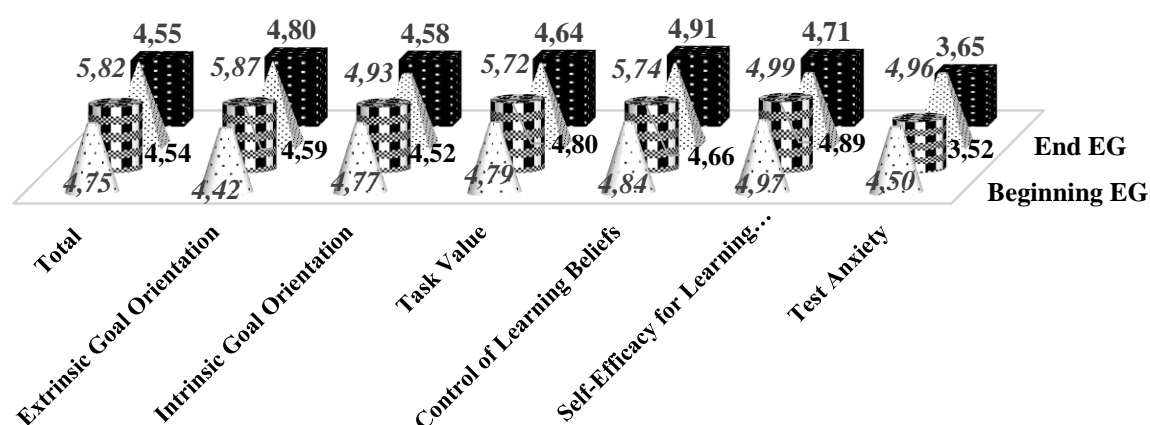


Figure 24. *Changes in the motivational learning strategies between EG and CG*

The data showed that, unlike traditional teaching, the experimental methodology had a strong and consistent effect on the academic engagement and emotional well-being of the students at EG (Figure 24)

The analysis revealed that the experimental methodology led to a significant increase in students' motivational strategies for learning. The results indicated a higher achievement orientation, a better understanding of academic requirements, and increased academic engagement.

III.2.4. Results of the Study on the Students' Theoretical Knowledge

A Student's t-test for two dependent samples was applied to analyze intra-group differences in theoretical knowledge, and a Student's t-test for independent samples was used to examine differences between the two groups.

At the beginning of the study, students from CG achieved an average of 10.70 ($S=2.21$) points, which corresponded to a 53.5% success rate on the specially developed didactic test (Table 24). At the end of the semester, the calculated negative growth ($d=5.61$) was not statistically significant ($t=19$; $P<95\%$); therefore, other factors influenced the poor performance of the students in the CG.

Table 24. Comparison of KG and EG scores from a theory knowledge test

No	Indicators Factors	n	BEGINNING		END		d	t	P%
			Mean	S	Mean	S			
1	CG	46	10,91	2,21	5,09	1,41	5,61	19	37,60%
2	EG	43	10,71	2,44	18,17	1,62	7,26	17,11	99,99%
d			0,21		13,08				
t			0,44		2,78				
P%			33,70%		99,99%				

In the experimental group, the mean scores on the theoretical test increased sharply—from 10.91 ($S=2.44$) to 18.17 ($S=1.62$) points (Table 24). The success rate on the didactic test increased to 90.85% with extremely high statistical significance ($t=17.108$; $P>99\%$). Consequently, as a result of the applied methodology, the students from the EG improved their theoretical knowledge.

The differences in the results of the theoretical test between the two groups are presented in Figure 25.

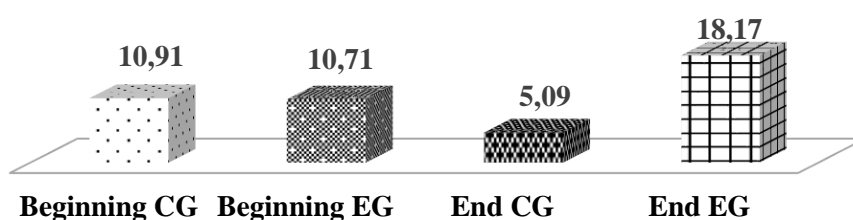


Figure 25. Differences in the results of a theory test between EG and CG

In conclusion, it can be concluded that the experimental model used to build intercultural competence was highly effective and had a strong positive impact on the development of theoretical knowledge among the participants in the experimental group. The results were not coincidental but were a direct consequence of the experimental intervention.

III.2.5. Analysis of Learning Outcomes

The analysis of the academic results achieved by the students at the EG confirmed their high overall performance. At the end of the training, the students were evaluated using a scoring system based on each individual component. The group achieved a “very good” overall average grade of 4.91, with an average total score of 125.22 (83.48%). This is empirical evidence of the effectiveness of the training model. The scores from the pedagogical training (M=45.02; S=1.868) and the results of the theoretical test (M=18.17; S=1.623) were extremely homogeneous, indicating successful mastery of the basic knowledge and skills by nearly all participants (Table 25).

Table 25. Average academic achievement scores by component

Component	Mean	S
Theoretical Test	18,17	1,623
In-Class Assignments	11,43	1,962
Homework Assignments	11,35	1,946
Practical Training	45,02	1,868
Final Project	39,24	12,067
Total Points	125,22	13,045
Final Grade	4,91	0,626

The academic achievement scale demonstrated high reliability ($\alpha=0.78$), confirming that the included items consistently measured the same construct.

Table 26. *Correlation between the individual components for assessing students' learning achievements*

	<i>Theory test</i>	<i>Class Assignments</i>	<i>Homework Assignments</i>	<i>Practical training</i>	<i>Final Project</i>	<i>Total Points</i>
<i>Theory test</i>	1	0,387**	0,442**	0,031	0,166	0,149
<i>Class Assignments</i>		1	0,652**	0,331*	0,069	0,183
<i>Homework Assignments</i>			1	0,23	0,063	0,283
<i>Practical training</i>				1	0,022	0,244
<i>Final Project</i>					1	0,948**
<i>Total Points</i>						1

Legend: * $\alpha = 0,05$; ** $\alpha = 0,01$.

The correlation analysis revealed a close relationship between theoretical knowledge and practical skills, indicating that the methodology successfully integrated the two aspects of learning (Table 26). The strongest factor for the final grade was the final project ($r=0.948$; $P>99.99\%$), which emphasized the importance of the practical application of knowledge and skills.

The analysis of variance for repeated measures (ANOVA) revealed statistically significant differences in performance across the individual assessment components ($F(4,180)=374.575$; $p<0.001$; $\eta^2=0.893$) (Table 27).

Table 27. *Test of the Inter-Component Effects of the Measurement (ANOVA)*

	SS	df	F	p	η_p^2
Score	46947,87	1,163	374,575	0	0,893
SE	5640,13	52,315			

Note: The values reported have been adjusted using the Greenhouse-Geisser correction due to a violation of the sphericity.

Due to a violation of the sphericity assumption (Mauchy's $W = 0.002$; $p < 0.001$), Greenhouse–Geisser-corrected values were used. The effect size was very high, indicating that the components explained a significant portion of the variation in the results. Paired comparisons with Bonferroni correction show similar results only between class tasks and homework tasks ($p=1.000$), suggesting that the two components assess similar skills related to students' independent work.

The results confirm the effectiveness of the experimental model and indicate that the scale used reliably measures the various aspects of academic achievement.

III.2.6. Analysis of satisfaction with the training conducted

The satisfaction with the model-based training on building intercultural competence was assessed using a specially designed questionnaire. The results showed an extremely high level of positive evaluation of the organization and content of the training. Nearly all (95%) of the students indicated that the learning activities were logically consequential and well structured, and the same percentage highly rated the instructor's commitment and competence. For 86%, the learning materials were useful and practically applicable, and 100% perceived the grading scale used as fair and transparent. The training was perceived as valuable for future professional development by 86%, and for 91% of respondents, it met their expectations.

Although some students cited the homework tasks (32%) and the final project (27%) as more difficult, these challenges did not negatively impact the overall evaluation of the training (Figure 30). The data confirmed a high level of satisfaction and a positive attitude toward the experimental model, while also identifying opportunities to optimize the course load.

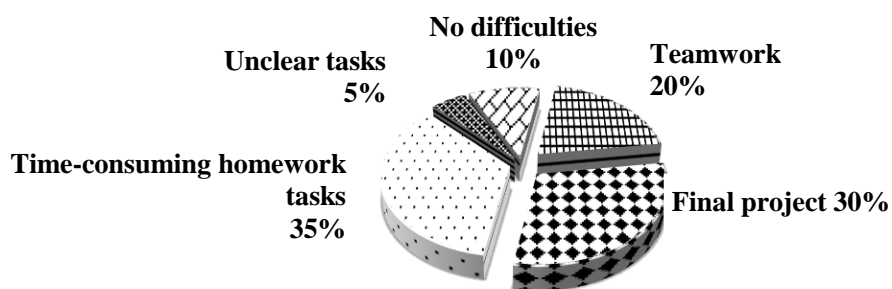


Figure 30. *Challenges during training*

Students identified discussions (33%) and case studies (25%) as the most useful components (Figure 31). This confirms the practical focus of the training.

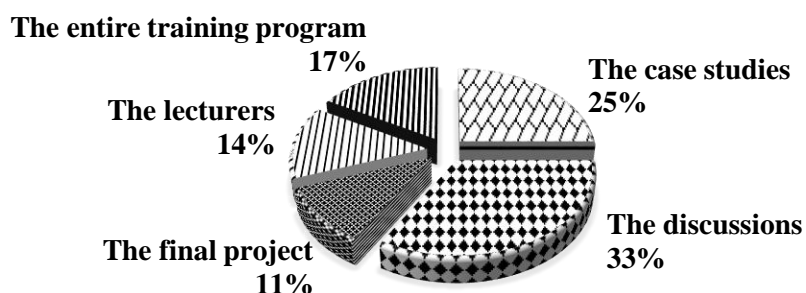


Figure 31. *Utility model's components*

The analysis of the results showed that the experimental methodology for building intercultural competence in physical education could be regarded as an effective tool for developing the professional knowledge, skills, and attitudes necessary for contemporary educational practice. Students' satisfaction with the specialized training build intercultural competence attests to its effectiveness.

Analysis of the empirical data confirms the validity of the research hypothesis proposed at the outset. The results of the study demonstrate that the experimental model has a statistically significant positive effect on the development of intercultural competence among students at the National Sports Academy “Vassil Levski.” These findings defined the model for building intercultural competence as a statistically effective and practically applicable sustainable strategy for preparing students to work in a intercultural environment.

CONCLUSIONS

Based on the results of the didactic experiment, we can derive the following conclusions:

1. The theoretical analysis reveals a limited empirical basis for pedagogical models aimed at the targeted development of intercultural competence in the field of physical education and sports, which supports the scientific significance of the proposed theoretical model as a conceptual framework for specialized training and future research.
2. The academic performance of the students in the experimental group at the end of the course confirms high performance in the acquisition of theoretical knowledge and the mastery of practical skills related to intercultural competence.
3. The students in the experimental group demonstrated a higher level of confidence and effectiveness in intercultural communication, respect for cultural diversity, and the ability to adapt their behaviour in an intercultural context. This is confirmed by statistically significant differences in the results of the intercultural effectiveness test.
4. The empirical data indicated that the training based on the developed methodology had a statistically significant positive effect on increasing students' external goal orientation toward learning, improving their performance on assigned tasks, and reducing test anxiety. Their intrinsic motivation and self-efficacy remained unchanged.
5. The analysis of the results showed that the author's specialized training methodology ensured high student engagement and fostered a positive, supportive, and motivating learning environment.
6. The Intercultural effectiveness scale has been established as a reliable and valid tool for measuring the intercultural competence of students at the National Sports Academy "Vassil Levski," which justifies its use in future studies and practical trainings.

RECOMMENDATIONS

After a detailed analysis of the results of the experimental study of the model for developing intercultural competence, we could give the following recommendations:

1. To build on and enrich the existing information strategies for promoting international mobility opportunities by providing information as well as specialized training modules to train students following the selection procedure.
2. To encourage the integration of specialized training modules designed to develop students' communication and intercultural skills in the "Pedagogy of Physical Education" program.
3. To encourage the development of students' intrinsic motivation and self-efficacy by integrating long-term projects, reflective practices, and self-assessment components into the learning process.
4. To expand and enhance the mechanisms for gathering student feedback, including through anonymous surveys, focus groups, and discussion platforms, with the aim of encouraging their active participation.
5. The presented methodology should be developed with elements of additional methodological support regarding independent assignments and final projects—in the form of consultations, mentoring programs, and real-world examples.

CONTRIBUTIONS

This PhD thesis, based on an experimental didactic model for developing intercultural competence, is characterized by the following scientific, methodological, and practical contributions:

Scientific contributions:

1. Scientific knowledge has been enriched through the development and implementation of a pedagogical model for intercultural competence in the field of higher education within the Bulgarian context, and an original methodology for specialized training aimed at building intercultural competence has been created.

2. The intercultural effectiveness scale used in the PhD thesis has been validated and adapted to the Bulgarian academic context at the National Sports Academy. “Vassil Levski”.

Methodological contributions:

3. A reliable scale for assessing learning outcomes has been developed, which can be used in future training programs and experimental models.
4. Interactive teaching methods (role-playing, case studies, workshops, and discussions) have been applied. A set of pedagogical activities has been developed that purposefully build specific practical skills, which are part of intercultural competence.

Practical contributions:

5. The survey instruments developed in this study can be used in future educational research.
6. The model, based on the author's training methodology, provides educational resources and best practices for teachers and educators, which can be used and adapted in future courses and programs designed to build intercultural competence.
7. The model supports the strategic educational priorities of the National Sports Academy “Vassil Levski,” which are focused on expanding international participation and enhancing the competitiveness of students at the European and global levels.

PUBLICATIONS RELATED TO THE PhD THESIS TOPIC

1. Gencheva-Vasileva, A., Slavova, V. (2024). Naglasi i otnoshenie na student kam realizirane na Erazam+ mobilnosti. Sbornik dokladi ot jubileyna naucna konferencia s mezhhdunarodno uchastie “50 godini meditsinsko obrazovanie i nauka v Pleven”, ITS MU – Pleven [Генчева-Василева, А., Славова, В. (2024). Нагласи и отношение на студенти към реализиране на Еразъм+ мобилности. Сборник доклади от юбилейна научна конференция с международно участие „50 години медицинско образование и наука в Плевен“, ИЦ МУ – Плевен], 803-812, ISBN 978-954-756-346-9.
2. Gencheva-Vasileva, A., (2024). Theoretical Framework of Intercultural Competence Assessment Tools, *Trakia Journal of Sciences*, Vol. 22, Suppl. 1, pp. 117-123, ISSN 1313-3551 (online), DOI:10.15547/tjs.2024.s.01.017.
3. Gencheva-Vasileva, A., Slavova, V. (2025) Students’ Satisfaction with an Innovative Intercultural Competence Model, *Book of Proceedings, XXV International Scientific Conference “FIS Communications”*, 16-18 October 2025, Nis, Serbia, UDC 316.7:159.923.5:378.18, pp 84-89, ISBN: 978-86-81474-45-7.